ሀሠተኛ ምስክርነት በኢትዮጵያ የወንጀል ሕግ

*በይበልጣል ይመር**

አህፅሮተ ይዘት

በአብዛኛዉ የእምነት አስተምህሮቶች ሀሰት መናገር ወይም በሀሠት መመስከር የተወገዘና የተከለከል ተግባር ነዉ፡፡ በሀሰት መመስከር በሰዎች መካከል የሚኖረዉን ሰላማዊ መስተጋብር የሚያበላሽ ድርጊት ከመሆኑም ባሻገር ጥፋተኛ በጥፋቱ እንዳይጠየቅ ወይም ንፁሃን ያለጥፋታቸዉ እንዲቀጡ የሚዳርግ አደገኛ በህዝብና በመንግስት ላይ የሚፈፀም ወንጀል ነዉ፡፡ የዳኝነት ሂደትን እና የመጨረሻ ግቡን በማሳት ረገድ እንደሀሰተኛ ምስክርነት ወይም ማስረጃ የሚያሰፈራ ጉዳይ የለም፡፡ በመሆኑም አገራት ሀሰተኛ ምስክርነትን ወይም ሀሰተኛ ማስረጃ መስጠትን ወይም ማቅረብን የሚከለክል ህግ አላቸዉ፡፡ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ የወንጀል ህግም ከአንቀጽ 452-456 ሀሠተኛ ቃል ወይም ምስክርነትን የሚሰጡ ሰዎችን ለመቅጣት ያለሙ ድንጋጌዎች ተካተዋል፡፡ ይሁንና እነዚህ ድንጋጌዎች ከዳኝነትና ከዳኝነት ነክነት አካላት ዉጭ የሚሰጡ የሀሰት ቃልን ወይም ምስክርነትን ለመቅጣት አያስችሉም፡፡ በመሆኑም የእነዚህን ድንጋጌዎች ይዘት ከሌሎች አገራት ተመሳሳይ ድንጋጌዎች ጋር በማነፃፀር ክፍተቶችን ለመለየትና የተሟላ ይዘት ባላቸዉ ድንጋጌዎች እንዲሻሻሉ የሚያስችል ምክረ ሀሳብ ለማቅርብ ይህ ፅሁፍ ተዘጋጅቷል፡፡ ፅሁፉ የተጠቀመዉ የጥናት አይነት ዶክትሪናል (Doctrinal) ነዉ፡፡

---

*(LLB, LLM, በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የፍትህ ባለሙያዎች ማሰልጠኛና ህግ ምርምር ኢንስቲትዩት ተመራማሪ e mail yibeeyimer@yahoo.com)

1. መግቢያ

መፅሃፍ ቅዱስና[1] ቅዱስ ቁርዓን[2] ሀሡት መናገር ወይም በሀሡት መመስከር የተወገዙና የተከለከሉ ተግባራት እንደሆኑ በግልፅ ደንግገዉ ይገኛሉ፡፡ በአብዛኛዉ ማህበረሰቡ ዉስጥ ዉሸት ግብረ ገብነት የጎደለዉ እና ተቀባይነት የሌለዉ ድርጊት ነዉ[3]፡፡ ከዚህ ከፍ ሲል የህግ ተጠያቂነት ያስከትላል፡፡ በኢትዮጵያ ፍትሐብሔር ጉዳይ ተከራካሪ የሆነ ወገን እዉነቱን ይዞ እንዲከራከር ሲጠበቅበት በወንጀል ጉዳይ ደግሞ ሰዉን በሀሰት መወንጀል ወይም መክሰስ የወንጀል ተጠያቂነት ያስከትላል[4]፡፡ እንደ አሜሪካ ባሉ አገራት በወንጀል ጉዳይ የተከሰሰ ሰዉ ጭምር በተከሰሰበት ጉዳይ ሀሰት ቢናገር የተከሰሰበትን ጉዳይ መካዱ ነዉ ወይስ ሀሰተኛ ቃል መስጠቱ ነዉ የሚለዉ ነጥብ ለክርክር የተጋለጠ ነዉ፡፡ ይህም በአንድ በኩል በወንጀል የተከሰሰ ወይም የተጠረጠረ ሰዉ እዉነት ብቻ እንዲናገር ወይም በሀሰት እንዳይከራከር ገደብ የለበትም የሚል ክርክር ነበር፡፡[5] ለዚህ ክርክር መነሻዉ ሀሰት በመናገርና በመካድ መካከል ያለዉን ልዩነት በተግባር ለመለየት አስቸጋሪ በመሆኑ ነዉ፡፡ የወንጀል ተጠርጣሪ ወይም ተከሳሽ ለሚቀርብለት ምርመራ ወይም ጥያቄ እዉነቱን ክዶ መከራከር እንደ መብት ሊታይ ይገባል የሚለዉን ሃሳብ የሚደግፉት የመካድን ጉዳይ ከመፅሃፍ ቅዱስ ታሪክ ጋር ያገናኙታል፡፡

---

[1] መፅሀፍ ቅዱስ (80 አሃዱ)፣ እኤአ 1962፣ ብርሃንና ሰላም ማተሚያ ቤት፣ አዲስ አበባ፣ ለምሳሌ ያህል በመፅሃፍ ቅዱስ ኦሪት ዘፀዓት ምዕራፍ 20÷16 ላይ በባልንጀራህ ላይ በሀሡት አትመስክር፣ ኦሪት ዘዳግም ምዕራፍ 19÷18-19"… ፈራጆቹም አጥብቀው ይመረምራሉ:: ያም ምስክር በወንድሙ ላይ በሃሠት ተናግሮ ቢገኝ በወንድሙ ላይ ያደርገው ዘንድ ያሠበውን በእርሡ ላይ ትመልሱበታላችሁ በሚል ሃሠተኛ ምስክር ላይ ቅጣት እንደሚያስፈልግና የቅጣቱም መጠን ይነግረናል፡፡ ኦሪት ዘሌላውያን 19÷11 አትስረቁ፣ አትካዱም፣ ከእናንተም እርስ በርሣችሁ በሃሠት አትነጋገሩ፡፡

[2] ቅዱስ ቁርዓን፣ የአማርኛ ትርጉም (ተርጓሚ ሸህ ሰዒድ መሃመድ ሳድቅ እና ሃጂ መሃመድ ሀቢብ/ ከህዳግ ማስታዎሻ ጋር የተተረጎመ) 2003፣ 1ኛ እትም፣ ነጃሺ ማተሚያ ቤት አዲስ አበባ፣ ሡረቱ አል አህዛብ 33÷70 ላይ እናንተ ያመናችሁ ሆይ፣ አላህን ፍሩ፣ ትክክለኛንም ንግግር ተናገሩ፡፡ ሠርቱ አል ተውባህ 9÷119 ላይ እናንተ ያመናችሁ ሆይ አላህን ፍሩ ከእውነተኞቹም ጋር ሁኑ፡፡ ሠረቱ አልኒሣ 4÷135 ላይ እናንተ ያመናችሁ ሆይ በትክክል (ፍትህ) ቀዋሚዎች በነፍሶቻችሁ ወይም በወላጆችና በቅርብ ዘመዶች ላይ ቢሆንም እንኳ ለአላህ መስካሪያች ሁኑ፡፡ ሀብታም ወይም ድሃ ቢሆን አላህ በእነርሡ (ከእናንተ) ይበልጥ ተገቢ ነው፡፡ እንዳታዳሉም ዝንባሌን አትከተሉ ብታጣምሙም ወይም መመስከርን ብትተው አላህ በምትሠሩት ሁሉ ውስጠ አዋቂ ነው፡፡

[3] Stuart P. Green, Lying, Misleading and Falsely Denying: How Moral Concepts Inform the Law of Perjury, Fraud, and False Statements,2001, Hastings Law Journal,page,163 http://respository.uchasting.edu/cgi/veiwcontent/cgi?article=3462&content...law...

[4] የኢትዮጵያ ንጉሰ ነገስት መንግስት የፍትሐብሔር ሥነ-ሥርዓት ህግ 1958፣ ነጋሪት ጋዜጣ ቁጥር 3፣ ድንጋጌ ቁጥር 52 በብርሃንና ሰላም በቀዳማዊ ሃይለ ሥላሴ ማተሚያ ቤት፣ አንቀፅ 92 አቤቱታ አቅራቢዉ የሚያቀርበዉ አቤቱታ እዉነት መሆኑን ማረጋገጥ እንዳለበት ይደነግጋል፡፡ የኢትዮጵያ ንጉሰ ነገስት መንግስት የወንጀለኛ መቅጫ ህግ ሥነ-ሥርዓት 1954፣ ነጋሪት ጋዜጣ ቁጥር 1፣ በተለየ ቁጥር 1 በብርሃንና ሰላም በቀዳማዊ ሃይለ ሥላሴ ማተሚያ ቤት፣ አንቀፅ 18 በተመሳሳይ የሀሰት ክስ ወይም ሀሰት የክስ አቤቱታ ያቀረበ ሰዉ በወንጀል ሊከሰስ እንደሚገባ ያሳያል፡፡ ይህም አንድን ሰዉ በሀሰት መወንጀል ወይም መክሰስ የወንጀል ቅጣት ሊያስከትል እንደሚችል ያስገነዝበናል፡፡

[5] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 3 ገፅ 198

በመካድ ራስን መከላከል የተጀመረው በጥንት ጊዜ ነዉ፡፡ መፅሃፍ ቅዱስ እንደሚነግረን “እግዚአብሔርም ቃየንን አለው፡- ወንድምህ አቤል ወዴት ነውን እርሱም አላውቅም የወንድሜ ጠባቂው እኔ ነኝን አለው፡፡[6] በዚህ ታሪክ ላይ እግዚአብሔር በሚያደርገው ምርመራ ቃየንን ራሱን እየተከላከለ ነው፡፡ ይህ የመጀመሪያው የክህደት መከላከያ (Exculpatory no defense) ነዉ፡፡ አለበለዚያ ራስን በወንጀል ተጠያቂ ማድረግ ይሆናል የሚል ጠንከር ያለ ክርክር እየተደረገበት ይገኛል፡፡[7] በተከሻሽ ወይም በተጠርጣሪ ላይ ክስ ከነማስረጃዉ አቅርቦ የማስረዳት ግዴታ የከሳሽ ነዉ፡፡ በመሆኑም ተከሻሽ ወይም ተጠርጣሪ ራሱን በወንጀል ተጠያቂ ያለማድረግ መብቱ ሊከበር ይገባል የሚል ነዉ፡፡[8]

በሌላ በኩል በወንጀል ጉዳይ ላይ ተከሳሽም ይሁን ተጠርጣሪ ሃሰት መናገር አይገባዉም፡፡ በአሁኑ ሠዓት በመካድ ራስን መከላከል መርህ (Exculpatory no doctrine)[9] እንደ መብት አይቆጠርም፡፡ ምክንያቱም መርሁ የዳበረበት አገር (አሜሪካ) ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሳይቀር በዉሳኔ ዋጋ አሳጥቶታል፡፡[10] በመሰረቱ ራስን በወንጀል ተጠያቂ ያለማድረግ መብት (Right against self incrimination) ወሰኑ ለሚቀርብለት ጥያቄ መልስ አለመስጠት ነዉ፡፡ ከዚህ ቢበዛ በደፈናዉ አላዉቅም (non responsive no[11]) ብቻ እንደመብት ሊታይ ይገባል፡፡ በደፈናዉ አላዉቅም ማለት መልስ ሰጪ ለሚቀርቡለት ጥያቄዎች አወ/አይደለም፤ አይቻለሁ/አላየሁም ሰርቻለሁ/አልሰራሁም ከሚሉ ጠቅላላ አነጋገሮች መልስ መስጠት ማለት ነው፡፡ ነገር ግን የክርክር ወይም የምርመራ ሂደቱን በሚያበላሽና በሚያሳስት መልኩ በዝርዝር መካድና መዋሸት እዉነታዉ እንዳይታወቅ የሚያደርግ ዉጤት ስላለዉ በህግ ሊያስጠይቅ ይገባል የሚል ክርክር ይቀርባል፡፡[12] ሀሰተኛ ምስክርነትን ለመከላከል ሲባል ጠበቃ እየተከራከረበት ባለዉ ጉዳይ ወይም

---

[6] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 1፣ ዘፍጥረት 4÷9

[7] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 3 ገፅ 199

[8] ዝኒ ከማሁ ገፅ 199

[9] Exculpatory no doctrine is developed by United States of America Federal Criminal Law. The principle that a person can not be charged with making a false statement for falsely denying guilt in response to an investigator's question. This doctrine is based on the 5th Amendment right against self-incrimination. But the U.S. Supreme Court has overruled this doctrine. On the other side, some argue that Exculpatory no Doctrine will exempted from prosecution if there are two requirements (1) it had to convey false information in a situation in which a truthful reply would have incriminated the interrogee. (2) It had to be limited to simple words of denial (such as 'no, I did not, none, or never) rather than more elaborate fabrication.

[10] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 3 ገፅ 199

[11] ዝኒ ከማሁ ገፅ 198 [Non-Responsive no had to be limited to simple words of denial (such as 'no, I did not, none, or never) rather than more elaborate fabrication.]

[12] ዝኒ ከማሁ ገፅ 200

በያዘዉ ጉዳይ ምስክሩ እዉነት እየመሰከረ እንዳልሆነ ሲያዉቅ ሀሰተኛ ምስክርነት እየተሰጠ መሆኑን ለፍርድ ቤቱ የመግለፅ ወይም የማሳወቅ ግዴታ በጠበቃዉ ላይ የሚጥሉ ህግጋት አሉ፡፡[13] ዉሳኔዉም በሀሰተኛ ምስክርነት የተሰጠ ከሆነ ተከሳሽ ወይም ፍርደኛዉ የህግ አግባብ ጥበቃ (Due Process Protection)[14] አግኝተዉ በነፃ ሊሰናበቱ ይገባል የሚል የፍርድ ቤት ዉሳኔ ህግ በአሜሪካ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ዳብሯል፡፡[15]

በኢትዮጵያ የወንጀል ህግ አንድ ተከራካሪ ወገን እዉነቱን እንዲናገር በፍርድ ቤት ወይም የዳኝነት ነክነት ስልጣን ባለዉ አካል ሲጠየቅ የሀሰት ቃል ከተናገረ በወንጀል እንደሚጠየቅ

[13] Nathan M. Crystal, False Testimony by Criminal Defendants Still unanswered Ethical and Constitutional Questions,2003 University of Illinois Law Review, page 1530, available at https://illiinoislawreview.org/wp-content/articles/2003/5/Crystal.pdf {On February 5, 2002, the American Bar Association (ABA's) House of Delegates adopted a revised version of the Model Rules based on the recommendations of its Ethics 2000 Commission. Revised Rule 3.3 provides as follows:
(a) A lawyer shall not knowingly:
(1) make a false statement of fact or law to a tribunal or fail to correct a false statement of material fact or law previously made to the tribunal by the lawyer;
(2) fail to disclose to the tribunal legal authority in the controlling jurisdiction known to the lawyer to be directly adverse to the position of the client and not disclosed by opposing counsel; or
(3) offer evidence that the lawyer knows to be false. If a lawyer, the lawyer's client, or a witness called by the lawyer, has offered material evidence and the lawyer comes to know of its falsity, the lawyer shall take reasonable remedial measures, including, if necessary, disclosure to the tribunal. A lawyer may refuse to offer evidence, other than the testimony of a defendant in a criminal matter that the lawyer reasonably believes is false.
(b) A lawyer who represents a client in an adjudicative proceeding and who knows that a person intends to engage is engaging or has engaged in criminal or fraudulent conduct related to the proceeding shall take reasonable remedial measures, including, if necessary, disclosure to the tribunal.
(c) The duties stated in paragraphs (a) and (b) continue to the conclusion of the proceeding, and apply even if compliance requires disclosure of information otherwise protected by Rule 1.6.
(d) In an ex parte proceeding, a lawyer shall inform the tribunal of all material facts known to the lawyer that will enable the tribunal to make an informed decision, whether or not the facts are adverse}

[14] Anne Bowen Poulin, Convictions Based on Lies: Defining Due Process Protection, 2011, Penn State law review, page 336, available at www.pennstatelawreniew.org/.../116%20penn%20St.%20L.%20Rev.%203. (Two cases form the foundation in the line of precedent relating to both false testimony and non-disclosure of exculpatory evidence. This line starts in 1935 with *Mooney v. Holohan*, a false testimony case.)

[15] ዝኒ ከማሁ ገፅ 334፣ (Due process protection from the use of false testimony developed parallel to and in conjunction with the due process principles, flowing from *Brady v. Maryland*,that require the prosecution to disclose exculpatory evidence to the defense.)

ተደንግጓል።[16] ይሁንና ይህ ተከራካሪ ወገን የሀሰት ቃል የተናገረዉ ጥቅሙን ለማስከበር በሚያቀርበዉ ትክክለኛ ያልሆነ ክርክር ጊዜ የወንጀል ሃላፊነት አይኖርበትም።[17]

1.1 የሀሰተኛ ምስክር ምንነትና ታሪካዊ ዳራ

የሀሰተኛ ምስክርነትን ምንነት በግልፅ ለመረዳት ያስቸግራል። በመሆኑም ትክክለኛ ተግባር ካልሆኑት ድርጊቶች እንደ መዋሸት (Lying) ማሳሳት (Misleading) እና በሀሠት መካድ (Falsely Denying) ከህገ-ወጥ ድርጊቶች እንደ በእውነተኛነት ተግባር ላይ የሚፈፀም ወንጀል[18](perjury)፣ ማታለል (fraud) እና ሀሠተኛ ምስክርነት (false statements) ጋር ያላቸውን ተመሣሣይነትና ልዩነት በትክክል ማወቅ ጠቃሚ ነው። በዚህ ፅሁፍ በእውነተኛነት ተግባር ላይ የሚፈፀም ወንጀል ከሚለዉ ይልቅ ፐርዡሪ የሚለዉ የተሻለና የተለመደ በመሆኑ እንጠቀመዋለን። False statements እና false Testimony የሚሉትን ሀሳቦች ሀሠተኛ ምስክርነት በሚል ተጠቅመንበታል። ብላክስ ሎዉ መዝገበ ቃላት ሀሠተኛ ምስክርነት (False Statement) is knowingly made with the intent to mislead[19]ይለዋል። ይህም ሀሠተኛ አነጋገር (ቃል) ማለት ለማሣሣት ታስቦ በዕውቀት የሚሠራ ነው እንደማለት ነው።

በሀሠተኛ ምስክርነት፣ በዉሸትና በማሳሳት መካከል ልዩነቶች እንዳሉ በዘርፉ የተደረጉ ጥናቶች ያሳያሉ[20]። የዉሸት ንግግርን መጠንና ድግግሞሽ በአሃዝ ማስቀመጥ ቢያስቸግርም አንዳንድ ጥናቶች እንደሚያሳዩት ስለስራ ችሎታ ከሶስት ተቀጣሪዎች ዉስጥ አንዱ፣ ከአስር የኮሌጅ ተማሪዎች ዉስጥ ዘጠኙ ለፍቅር ጓደኞቻቸዉ ይዋሻሉ።[21] መዋሸት ማለት ሌላኛው ሠው ሀሠት የሆነ እምነት እንዲይዝ ማድረግ ነው። ነገር ግን ያመንክበትን መናገር ውሸት አይደለም፣ ውሸት ለመባል እውነት እንዳልሆነ እያመንክ እውነት ነው ብሎ መናገር እንጅ።[22]

---

[16] የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የወንጀል ህግ፣ 1996፣ አዋጅ ቁጥር 414፣ አንቀፅ 452 (1)
[17] ዝኒ ከማሁ፣ አንቀፅ 452 (3)
[18] በእውነተኛነት ተግባር ላይ የሚፈፀም ወንጀል ወይም የእንግለዝኛዉ ቃል perjury (ፐርዡሪ) ለማለት ነዉ።
[19] Blacks law Dictionery, 2009, 9th ed, West a Thomson Reuters, USA, page 1536
[20] በግርጌ ማስታዎሻ ቁጥር 3፣ ከገፅ 162-167
[21] Lisa Kern Griffin, Criminal Lying, Prosecutional Power, and Social Meaning, 2009, Californian Law Review, Vol, 97, page 4 available at scholarship.law.berkeley.edu/cgi/viewconent.cgi?article=1109&context…
[22] Don Fallis, Lying and Deception, 2010, university of Arizona, page 1 available at http://quod.lib.umich.edu/cgi/p/pod/.../lying-and-deception.pdf?c...pdf
{Lying involves asserting what one believe is literally false. When A lies B, A gets B to place his faith in him, and then breaches that faith.}

በአንፃሩ ማሳሳት[23] አንድ ሠው ሌላኛውን ሠው ሀሠት የሆነ ነገር እንዲያምን እውነተኛነት ባህርይ ያለውን ወይም የሌለውን ፍሬ ነገር መናገር ነው፡፡ በመሆኑም አንድ ሰው ሌላኛው ሠው በተናገረው ነገር ተነሣስቶ ልክ ያልሆነ እምነት እንዲይዝ ሢደረግ አሣሣተው ይባላል፡፡ መዋሸትና ማሳሳትን የሚያመሣስላቸው ነገር የተናጋሪው ሀሣብና ፍላጐት ሌላኛውን ሠው ማታለል መሆኑ ነው፡፡

እውነተኛ ያልሆነ ንግግር ሁሉ ሌላኛውን ሠው የማታለል ዓላማ ላይኖረው ይችላል፡፡ ተናጋሪው የሚናገረውን ነገር በትክክል ካለማወቅ የመነጨ እውነተኛ ያልሆነ ንግግር ሊኖር ይችላል፡፡ ነገር ግን ይህ ሀሰት እንጂ ማሳሳት አይሆንም፡፡ ሀሰት ዋነኛ ዓላማው ሠውን ማታለል ሆኖ የተረጋገጠ እውነትን ቃል በቃል ሀሠት አድርጐ ማቅረብ ነው፡፡ የተረጋገጠ እውነት ማለትም ንግግሩ በተደረገበት ጊዜ እውነት ወይም ሀሠት የመሆን ዕድል የሌለው እውነታ ብቻ ለማለት ነው፡፡ ግልፅ ሀሠት (literary false)[24] ማለት ደግሞ ተናጋሪው ለመናገር የፈለገው እንደዚህ ነው ሳይባል ንግግሩ በታወቀ እና በማያሻማ ሁኔታ ሀሰት ሲሆን ነው፡፡ በመሆኑም ሀሰተኛ ምስክርነት ሀሰትንና ማታለልን የያዘ የተከራካሪ ቃል ወይም የምስክር መግለጫ (ምስክርነት) ወይም የልዩ አዋቂ አስተያየት ወይም የአስተርጓሚ መግለጫ ወይም ሰነድ ነዉ፡፡ ሀሰተኛ ምስክርነት ከፐርዠሪ ጋር ያለዉን ልዩነትና ተመሳሳይነት የሌሎች አገራትን ህግጋት በሚከተለዉ ክፍል ለማብራራት ተሞክሯል፡፡

ሀሰተኛ ምስክርነት እና ፐርዠሪ ቆየት ያለ ታሪክ አለዉ፡፡ ከሃይማኖታዊ ህግጋት በተጨማሪ ሀሰተኛ ምስክርነት እና ፐርዠሪን የሚከለክሉ ጥንታዊ ህጎች እንደነበሩ ሰነዶች ያሳያሉ፡፡ ለምሳሌ የሃሙራቢ ህግ፣ የጥንቱ የሮማሙያን ህግ፣ የመካከለኛዉ ዘመን የፈረንሳይ ህግ ወዘተ መጥቀስ ይቻላል፡፡ ምስክሩም ጥፋተኛ ሆኖ ከተገኘ ቅጣቱ ሞት ነበር፡፡[25]

በኢትዮጵያ ደረጃ ፍትሐ ነገስት የተባለዉን መንፈሳዊና ዓለማዊ ህግጋትን አንድ ላይ የያዘዉን ህግ በቀዳሚነት መጥቀስ ይቻላል፡፡ በዚህ ህግ ክፍል ሁለት (ሥለ ዓለማዉያን ስራና አስተዳደር) በሚለዉ ክፍል ስለ ዳኛና እርሱን ስለመሰለዉ በሚል ርዕስ በአንቀፅ 43 በሀሠት የመሠከረ ወይም በማናቸውም ነገር ቢሆን ዳኛው ለማወቅ ስለሚፈልገው ነገር ተጠርቶ

---

[23] When A merely misleads B, A invites B to believe something that is false by saying something that is either true or has no truth value.

[24] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 3 ገፅ 200; (A statement that is literary false is false on its face, without reference to the Speaker's meaning (ምንም እንኳ Statement is either true or false proposition ቢሆንም በዚህ ጊዜ እውነት ብቻ የሆነውን ለማለት ነው፡፡)

[25] ዝኒ ከማሁ ገፅ 174

በተጠየቀ ጊዜ የሀሠት ቃል የተናገረው ሠው በሀሠት መመስከሩ የገንዘብና የእስራት ቅጣት እንደሚያስጥልበት ተመልክቷል፡፡[26] በ1923 ዓ.ም በወጣዉ የወንጀለኞች መቅጫ ደንብ ስድስተኛ ምዕራፍ በሀሠት ምስክርነት ስለሚሠራ ወንጀል በሚል ርዕስ ከፍትሐ ነገስቱ ድንጋጌዎች ጋር በተመሳሰለ መልኩ ተካቶ እናገኘዋለን፡፡

በዚህ ህግ አንቀፅ 364፣ በሀሠት የመሠከረ ወይም በማናቸውም ነገር ቢሆን ዳኛው ለማወቅ ስለሚፈልገው ነገር ተጣርቶ በተጠየቀ ጊዜ የሀሠት ቃል የተናገረው ሠው በሀሠት መመስከሩ ነውና ከሶስት ወር እስከ አንድ ዓመት ታስሮ ከሃያ እስከ ሁለት መቶ ብር መቀጮ ይከፍላል ይላል፡፡ ምስክርነቱ በሰዉ መግደል ወንጀሎች በሆነ ጊዜ ቅጣቱ ከፍ እንደሚል በአንቀፅ 365 ላይ የተቀመጠ ሲሆን በዚህ መሰረት በነፍሠ ግዳይ ነገር በሀሠት የመሠከረ ከስድስት ወር እስከ ሁለት ዓመት ታስሮ ከ50 ብር እስከ 500 ብር መቀጫ ይከፍላል ይላል፡፡ በተለይም በሀሰት ምስክርነቱ የተነሳ የሞት ፍርድ በተፈረደና በተፈፀመ ጊዜ በሀሠት የተመሠከረበት ነፍሠ ገዳይ ይሙት በቃ ተፈርዶበት የተገደለ እንደሆነ በሀሠት መስክሮ ያስገደለው የሞት ፍርድ ይፈረድበታል ሲል አንቀፅ 366 ይደነግጋል፡፡ ሌሎችም ዝርዝር ጥፋቶች ከነቅጣታቸዉ በዚህ ህግ ተቀምጠዋል[27]፡፡ በቀደሞው ወንጀለኛ መቅጫ ህግ አንቀፅ 447 ሀሠተኛ ምስክርነትን እንደሚከተለዉ ደንግጓል፡- (1) ምስክር ሆኖ የቀረበ ሠው የአስተዳደር፣ የፍትሃብሔር፤ የወንጀል ወይም የሽምግልና ወይም የዳኝነት ነክነት ያለው ሥነ-ሥርዓት በሚፈፀምበት ጊዜ ለክርክሩ ግልፅ በሆኑ ምክንያቶች ላይ ሆነ ብሎ ሀሰተኛ የምስክርነት ቃል የሠጠ እንደሆነና ይህ የሀሰት ተግባሩ አንዱን ወገን ተከራካሪ ለመጥቀም ወይም ለመጉዳት ተሠርቶ እንደሆነ ያቀደው ዕቅዱ እግቡ ባይደርስም እንኳ በእስራት ቅጣት ወይም ጥፉቱ በከፍተኛነት የሚገመት ጉዳት ለማድረስ የሚችል የሆነ እንደሆነ እስከ አምስት (5) አመት የሚደርስ ፅኑ እስራት ይቀጣል[28] ይላል፡፡ ከዚህ ድንጋጌ የምንረዳዉ ሀሰተኛ ምስክርነት ተሠጠ ለማለት የአስተዳደር፣ የፍትሐብሔርና የወንጀል ወይም የሽምግልና ዳኝነት ወይም የዳኝነትነክነት ሥነ-ሥርዓት ላይ

---

[26] ፍትሐ ነገስት ንባቡና ትርጓሜዉ፣ 1990፣ ትንሳኤ የመፅሃፍት ማሳተሚያ ድርጅት፣ አዲስ አበባ

[27] የወንጀለኞች መቅጫ ደንብ፣ 1923፣ ክፍል ሁለት ስድስተኛ ምዕራፍ (አንቀፅ 367 ዳኛዉ ለማወቅ ስለፈለገዉ ነገር ወደ ችሎት እንዲጠራ አዉቆ ማናቸዉም የሚቀርብ ምስክር ከ3 ወር እስከ 1 አመት ታስሮ ከ20 እስከ 200 ብር መቀጮ ይከፍላል፡፡ አንቀፅ 368 በሀሰት ከመሰከረ በኂላ ዳኛዉ የምስክሩን ቃል ተጠራጥሮ በመረመረዉ ጊዜ ለዳኛው እዉነቱን አዉጥቶ የተናገረ እንደሆነ ቅጣቱ እኩሌታ ይሆንለታል፡፡
አንቀፅ 369 በሀሰት ከመሰከረ በኃላ ፍርዱ ባይፈረድ በቶሎ እውነቱን ተናግሮ ቃሉን የለወጠ ሠው ከፊተኛው ቃሉ የኃለኛው ቃሉ እውነት መሆኑን ካስረዳ በኂላ ቅጣት የለበትም፡፡
አንቀፅ-370 በሀሠት የመሠረከ በሀሠት የመሠከረው ገንዘብ ተቀብሎ የሆነ እንደሆነ የእስራቱም የገንዘቡም ቅጣት እጥፍ ይሆናል፡፡ የተቀበለውም ገንዘብ ይመለሣል በሚልተደንግጓል፡፡)

[28] የኢትዮጵያ ንጉሰ ነገስት መንግስት የወንጀለኛ መቅጫ ህግ 1949፣ ነጋሪት ጋዜጣ ቁጥር 1፣ ቁጥር 158፣ በብርሃንና ሰላም ቀዳማዊ ሃይለ ሥላሴ ማተሚያ ቤት፣ አንቀፅ 447

በተደረገ ክርክር ጊዜ እንደሆነ ነዉ፡፡ ሀሰት ለማለት ምስክርነት የተሰጠባቸዉ ፍሬ ነገሮች ግልፅ የሆኑ ሊሆኑ ይገባል፡፡ ሀሰት መስካሪዉ ምስክርነት የሰጠዉ ሆነ ብሎ አንዱን ተከራካሪ ለመጥቀም ወይም ለመጉዳት መሆን ይኖርበታል፡፡

ሲጠቃለል ሀሰተኛ ምስክርነትንና ፐርዠሪ በሃይማኖት ህግጋት አስተምሮት የተወገዙ ናቸዉ፡፡ ከዚህ ባሻገር እነዚህን ድርጊቶች የሚቀጣ ረዥም ዘመን ያስቆጠረ ህግ የነበረና ያለ ቢሆንም እንዲሁም ለእነዚህ ድርጊቶች እስከ ሞት ፍርድ የሚደርስ ቅጣት የነበረና ያለ ቢሆንም እስከ አሁን ድረስ ወንጀሉ አልቀረም፡፡ አንድ ፀሃፊ የዳኝነት ሂደትን እና የመጨረሻ ግቡን በማሳት ረገድ እንደሀሰተኛ ማስረጃ የሚያሰፈራ የለም[29] ይላል::

በዚህ ፅሁፍ በኢትዮጵያ የወንጀል ፍትህ አስተዳደር ሀሰተኛ ምስክርነትን የሚመለከቱ ድንጋጌዎች ምን ምን ዓይነት ፍሬ ነገሮችን አካተዋል? እንዲሁም ሀሰተኛ የምስክርነት ቃል ወይም አስተያየት በየትኞቹ ተቋማት በተሰጠ ጊዜ ነዉ የወንጀል ተጠያቂነት የሚያስከትለው የሚሉትን ጉዳዮችና ሌሎች ተያያዥ ነጥቦች የቀየና የዳበረ ልምድ ካላቸዉ አገራት ህግ ጋር በማገናዘብ ምላሽ ለማቅረብ ተሞክሯል፡፡

2. የሀሠተኛ ምስክርነት የህግ ማዕቀፍ የዳበረ ልምድ ባላቸዉ አገራት

በሀሰተኛ ምስክርነት ዙሪያ የዳበረ ህግና ልምድ ያላቸዉ አገራት ሲመረጡ እነዚህ አገራት በምን መስፈርት ተመረጡ? የተመረጡት አገራት ከኢትዮጵያ ነባራዊ ሁኔታ ጋር ተቀራራቢ ናቸዉ ወይ? የሚሉ ጥያቄዎች ሊነሱ ይችላሉ፡፡ አገራቱን ከመረጥኩባቸዉ ምክንያቶች ዉስጥ ቀዳሚዉ ጉዳይ በሀሰተኛ ምስክርነት እና በፐርዠሪ ዙሪያ በተሻለ መጠን ፅሁፍና ማብራሪያ ያገኘሁባቸዉ አገራት በመሆናቸዉ ነዉ፡፡ ከዚህ በተጨማሪም የተመረጡት አገራት ዝርዝርና ግልፅ የሀሰተኛ ምስክርነት እና የፐርዠሪ ድንጋጌዎች ያሏቸዉ ሆነዉ አግኝቻለሁ፡፡ በሌላ በኩል በሀሰተኛ ምስክርነት እና በፐርዠሪ የህግ ማዕቀፍ ረገድ የረዥም ጊዜ ልምድ መኖርን እንደ ተጨማሪ መመዘኛ ተጠቅሜአለሁ፡፡

[29] George W. Aycock, Nothing but the truth; A Solution to the current inadequacies of the federal perjur statutes, 1993, Valparaiso University of law review, Volume 28 No, 1 page 247 available at scholar.valpo.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1936&context=vulr

ሌላዉ ጉዳይ በሀሰተኛ ምስክርነት ዙሪያ ዝርዝርና ክፍተቶችን የሚሞላ ህግ መፈለግ ቁልፍ ጉዳይ ነዉ፡፡ ዝርዝርና ክፍተቶችን የሚሞላ ህግ የተሻለ የማስፈፀም አቅም ካላቸዉ አገራት ስለተገኘ ብቻ ከኢትዮጵያ የማስፈፀም አቅም ጋር አብሮ አይሔድም ሊባል አይችልም፡፡ በሀሰተኛ ምስክርነት ዙሪያ የኢትዮጵያ የወንጀል ህግ ድንጋጌዎች ለአሰራር ምቹ አድርጎ ማሻሻል የተለየ የማስፈጸም አቅም የሚጠይቅ ሆኖ አልተሰማኝም፡፡ በመሆኑም የኢትዮጵያን የእድገት ደረጃ የዳበረ ልምድ ካላቸዉ አገራት ጋር ማነፃፀር ብዙም ጠቃሚ መስሎ አልታየኝም፡፡ በአብዛኛዉ ስራ ላይ ያሉት የኢትዮጵያ ህግጋት አመጣጥም የዳበረ ልምድ ካላቸዉ አገራት መሆኑ ይታወቃል፡፡ ይህም ከዚህ የተለየ አይደለም፡፡ ከዚህ በተጨማሪ በርካታ ተፅዕኖ የሚፈጥሩ የፍርድ ቤት ዉሳኔዎችን በተመለከተም የተመረጡት አገራት በቀዳሚነት ይጠቀሳሉ፡፡ በዚህ መሰረት የእንግሊዝንና የአሜሪካን አገራት የህግ ማዕቀፍ መፈተሽ መርጫለሁ፡፡

2.1 የእንግሊዝ የህግ ማዕቀፍ

ዩናይትድ ኪንግደም የፐርዠሪ ህግጋትን አስመልክቶ ቀዳሚ አገር ነች ማለት ይቻላል፡፡ ከ16ኛው ክፍለ ዘመን ጀምሮ ህግ ነበራት፡፡ በተለይም በ1911 (እ.ኤ.አ) የወጣው የፐርዠሪ ህግ ዋነኛው ነው፡፡ በዚህ ህግ ምዕራፍ 6(1) ላይ

Perjury

(1) if any person lawfully sworn as a witness or as an interpreter in a judicial proceeding willfully makes a statement material in the proceeding, which he knows to be false or does not believe to be true, he shall be guilty of perjury, and shall, on conviction thereof on indictment be liable to penal servitude for a term not exceeding seven years, or to imprisonment (with or with out hard labour) for a term not exceeding two years, or to a fine or to both such penal servitude[30], or imprisonment and fine. (With or without hard labor)[31]

(2) The expression “judicial proceeding” includes a proceeding before any court, tribunals, or person having by law power to hear, receive and examine evidence on oath.

እነዚህን ድንጋጌዎች ወደ አማረኛ ስንመልሳቸው

[30] Penal servitude in the former English Criminal Law is the imprisonment of an offender and his subjection to hard labour

[31] Perjury Act 1911, article 6(1) available at moj.gov.jm/sites/default/files/laws/perjury%20Act.pdf

(1) ማንኛውም ሠው የዳኝነት ሥነ-ሥርዓት በሚካሔድበት ጊዜ በህግ መሠረት መሃላ ፈፅሞ ምስክር ወይም አስተርጓሚ ሆኖ ሲቀርብ ለክርክሩ አወሣሠን ጠቃሚ በሆነ ጉዳይ ላይ ሀሠት እንደሆነ እያወቀ ወይም እውነት እንዳልሆነ እያመነ በፈቃዱ በሠጠው የሀሰት ምስክርነት ወይም ቃል በፐርዠሪ ጥፋተኛ ይባላል፡፡ ክስ ቀርቦበት የጥፋተኝነት ውሣኔ ከተሰጠበት በወንጀል አገልጋይነት ከሰባት ዓመት ላልበለጠ ጊዜ ይቀጣል ወይም በጉልበት ስራ ከሁለት አመት ላልበለጠ ጊዜ በእስራት ወይም በገንዘብ ቅጣት ወይንም ሁለቱን ማለትም የወንጀል አገልጋይነት ወይም እስራት ከመቀጮ ጋር ይቀጣል፡፡

(የጉልበት ሥራ ወይም ያለጉልበት ስራ የሚለው አገላለፅ ቀሪ እንደሆነ ልብ ይሏል[32]፡፡)

(2) የዳኝነት ሂደት የሚለው አገላለፅ በማናቸውም ፍርድ ቤት፣ የአስተዳደር ፍርድ ቤት እንዲሁም ቃለ መሃላ አስፈፅሞ ማስረጃ ለመስማት፣ ለመቀበል እና ለመመርመር በህግ ስልጣን በተሠጠው ሠው ፊት የሚደረግ ሂደትን ያካትታል፡፡

ከእነዚህ ድንጋጌዎች የምንገነዘባቸው ነጥቦች ፐርዠሪ ለመባል የሚከተሉት ቅደመ-ሁኔታዎች በአንድ ላይ ተሟልተዉ ሊገኙ ይገባል፡፡

- ❖ ማንኛውም ምስክር ወይም አስተርጓሚ በህግ መሰረት መማል ወይም እዉነቱን ማረጋገጥ ይኖርበታል፡፡
- ❖ መሃላዉ ወይም እዉነቱ የሚረጋገጠው የዳኝነት ተግባር በሚፈፀምበት ተቋም ነዉ፡፡
- ❖ ምስክሩ ወይም አስተርጓሚዉ የሚሰጠዉ ቃል ወይም መግለጫ በራሱ ነፃ ፈቃድ ሲሆን
- ❖ የሚሰጠዉ ቃል ወይም መግለጫ ለዉሳኔ አሰጣጥ ተፅዕኖ የመፍጠር አቅም ያለዉ
- ❖ የሚሰጠዉ ቃል ወይም መግለጫ ሀሰት እንደሆነ ምስክሩ ወይም አስተርጓሚዉ ማወቅ አለበት የሚሉት ናቸው፡፡

የዳኝነት ሂደት ሲባልም ማናቸውንም ከታችኛው እስከ ላይኛው ደረጃ ያሉ ፍርድ ቤቶችን ያካትታል፡፡ እንዲሁም በሁሉም የአስተዳደር መስሪያ ቤቶች የሚገኙትን የተለያዩ የአስተዳደር አካላትንና ፍርድ ቤቶችን ይጨምራል፡፡ ከዚህም ባሻገር ሰፋ ባለ መልኩ ቃለ መሃላ የፈፀሙ ሠዎችን ማስረጃ የመቀበል፣ የመስማትና የመመርመር ሥልጣን በህግ የተፈቀደላቸውን

[32] Criminal Justice Act, 1948, Abolition of penal Servitude, hard labour, prison divisions and Sentence os whipping, Chapter 58, Section 1

ሠዎችን ሁሉ ያካትታል፡፡ በመሆኑም ማንኛውም ሠው ማስረጃ ለመስማት ለመቀበልና ለመመርመር ህግ ከፈቀደለት ይህ ሂደት የዳኝነት ሂደት እንደሚባል ያሳያል፡፡

በሌላ መልኩ ሀሠተኛ ምስክርነትን የሚመለከተው የህጉ ክፍል አንቀፅ 6(2) ነው፡፡ ይህም

(1) If any person being required or authorized by law to make any statement an oath for any purpose, and being lawfully sworn (otherwise than in judicial proceeding) willfully makes a statement which is material for that purpose and which he knows to be false or does not believe to be true, or

(2) Willfully uses any false affidavit for the purpose of the Bills of sale Act, 1878, as amended by any subsequent enactment, he shall be guilty of misdemeanor,[33] and a conviction thereof on indictment, shall be liable to penal servitude for a term not exceeding seven years or imprisonment, with or without hard labor, for a term not exceeding two years, or to a fine or to both such penal servitude or imprisonment and fine[34] ተብሎ ተቀምጧል፡፡

ይህም በግርድፉ የሚሰጠዉ ትርጉም "ማንኛውም ሠው ከዳኝነት ሥርዓት ዉጭ ለማንኛውም ዓላማ ሲባል ቃለ መሃላ ፈፅሞ ምስክርነት እንዲሠጥ በህግ ሲጠየቅ ወይም ሲታዘዝ ለሚፈለገዉ ዓላማ ጠቃሚና ተፅዕኖ በሚፈጥሩ ጉዳዮች ላይ ሀሠት እንደሆነ እያወቀ ወይም እውነት እንዳልሆነ እያመነ የሚሠጠው ቃል ሀሰት በሆነ ጊዜ ወይም በፈቃዱ በ1878 (እ.ኤ.አ) በወጣው የሽያጭ ህግ መሠረት የራስ ቃለ መሃላ (affidavit) ፈፅሞ ከህጉ አላማ ጋር የማይስማማ ሀሠት በተናገረ ጊዜ በተራ ወንጀል ጥፋተኛ ነው፡፡

ክስ ቀርቦበት የጥፋተኝነት ውሣኔ ሲተላለፍበት የጉልበት ሥራ ያለበት ከሁለት ዓመት ላልበለጠ ጊዜ የማረሚያ ቤት እስራት ወይም ቅጣት ወይም ሁለቱንም ይቀጣል" ይላል፡፡ (የጉልበት ስራ ቅጣት በ1948 በወጣው የወንጀል ፍትህ ህግ ቀሪ መደረጉን ግንዛቤ ይወሠድበት)፡፡ የሁለቱ ድንጋጌዎች መሰረታዊ ልዩነት ፐርዡሪ የዳኝነት ተግባር በሚፈፀምበት ተቋም ጊዜ የሚሰራ ሲሆን ሐሰተኛ ምስክርነት ደግሞ የዳኝነት ተግባር ከሚፈፀምባቸዉ ተቋማት ውጭ መሆኑ ነዉ፡፡ ሌላዉ ሐሰተኛ ምስክርነት በተራ ወንጀል ጥፋተኛ የሚያስብል

[33] A misdemeanor is generally a crime that is punishable for a year or less in prison, or only in a county or local jail.
[34] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 30፣ article 6(2)

መሆኑ ነዉ፡፡ ከዚህ በላይ ካየናቸው ድንጋጌዎች በተጨማሪ proceeding in other jurisdiction Act 1975 የሚባለዉ ህግ ያለ ቃለ መሃላ ሀሠተኛ ምስክርነት በተሰጠ ጊዜ ተጠያቂነት የሚያስከትል መሆኑ ተቀምጧል፡፡ ይህም If any person, in giving any testimony (either orally or in writing) otherwise than an oath, where required to do so by an order under section 2 of the Evidence (proceedings in other Jurisdiction) Act 1975, makes a statement

(a) Which he knows to be false in a material particular, or
(b) Which is false in a material particular and which he does not believe to be true, he shall be quilt of an offence and shall be liable an conviction on indictment to imprisonment for a term not exceeding two years or a fine or both"[35] በሚል ይገለፃል፡፡

በመሆኑም ማንኛውም ሠው ቃለ መሃላ ሳይፈፅምም በቃልም ሆነ በፅሁፍ ምስክርነት በሚሠጥበት ጊዜ፡-

(1ኛ) ለልዩ ጉዳይ ሀሠት እንደሆነ እያወቀ
(2ኛ) ለልዩ ጉዳይ ሀሠት ሆኖ እንዲሁም እውነት መሆኑን ሳያምንበት ከሆነ ክስ ቀርቦበት ሲፈረድበት ተጠያቂ ይሆናል፡፡ ከሁለት ዓመት ላልበለጠ ጊዜ በማረሚያ ቤት እስራት ወይም የገንዘብ ቅጣት ወይም ሁለቱንም ይቀጣል፡፡ የሚል ሀሳብ ይሰጣል፡፡ በዚህ የማስረጃ ህግ መሠረት ምስክርነት እንዲሠጥ የታዘዘ ሠው ቃለ መሃላ ባይፈፅም ሀሠት መሆኑን እያወቀ ወይም እውነት እንዳልሆነ እያመነ ሀሠተኛ የፅሁፍ ቃል ወይም ምስክርነት መስጠት በህግ ያስቀጣል ማለት ነው፡፡ በመሆኑም መንግስት ምስክሩ ሀሠት መሆኑን እያወቀ የመሠከረ መሆኑን እና ምስክርነት በሚሠጥበት ልዩ ጉዳይ ውሣኔ አሠጣጥ ተፅዕኖ የሚሠጥ ቃል መሆኑን ካስረዳ ግለሠቡ የህግ ተጠያቂነት አለበት፡፡

2.2 የአሜሪካ ህጋጋት

በመሠረቱ ሀሰተኛ ምስክርነት ሀሰትን እና ማሳሳትን አንድ ላይ የያዘ ተግባር ነው፡፡ ፐርዡሪ እና ሀሠተኛ ምስክርነት በአብዛኛው ተቀላቅለው ሲገለፁ ይስተዋላል፡፡ ለምሳሌ በአሜሪካ የፐርዡሪ ህግ የሚባሉት በምዕራፍ 79 (Chapter 79) ርዕስ 18 (Title 18) ቁጥር (Section)

[35] Evidence (Proceeding in other jurisdiction Act), 1975, London, Majesty's Stationary Office, section 2

1001፣ 1621፣ 1622 እና 1623 ላይ በወንጀልና ወንጀል ሥነ-ሥርዓት ህጉ በዝርዝር ተቀምጠዋል፡፡ ድንጋጌዎቹ በኮንግረሱ የወጡ የፌደራል መንግስቱ ህግ አካል ናቸው፡፡[36]

2.2.1 ሀሰተኛ ምስክርነት

በአሜሪካ የፌደራል መንግስት ሀሰተኛ ምስክርነት ህግ በቁጥር 1001 ዉስጥ እንደሚከተለዉ ሰፍሮ እናገኘዋለን፡፡

(a) Except as otherwise provided in this section, whoever, in any matter within the jurisdiction of the executive, legislative, or judicial branches of the government of the United States, knowingly and willfully

(1) Falsifies, conceals or covers up by trick, scheme, or device a material fact:

(2) Makes any materially false, fictitious, or fraudulent statement or representation; or

(3) Makes or uses any false writing or document knowing the same to contain any materially false, fictitious or fraudulent statement or entry: shall be fined this title, imprisoned not more than 5 years, if the offense involves international or domestic terrorism, imprisoned not more than 8 years, or both. If the matter relates to an offense under chapter 109 A (sexual abuse) 109 B (sex offender registration), 110 (sexual exploitation), or 117 (transportation for illicit sexual purpose), or section 1591, (sex trafficking), then term of imprisonment in posed under this section shall be not more than 8 years.[37]

የዚህ ድንጋጌ አቻ የአማርኛ ትርጉም በግርድፉ በሌላ ክፍል ከተደነገገዉ ዉጭ ማንም ሰዉ በአሜሪካ መንግስት የህግ አዉጭ፣ አስፈፃሚና የዳኝነት አካል ስልጣን ስር በሆኑ ጉዳዮች እያወቀና ፈልጎ:-

(1) ግዙፋዊ ነገሮችን በማታለል፣ በማስመሰል ወይም በማናቸዉም መሳሪያ የዋሸ፣ የሸሸገ፣ የደበቀ፣ (2) ማንኛዉም ግዙፋዊ ነገሮችን በሐሰት፣ በፈጠራ፣ በማጭበርበር የሰራ ወይም ዉክልናዎችን ያዘጋጀ፣ (3) ግዙፋዊ ነገሮች ሐሰት፣ ፈጠራዊ (እዉነተኛ ያልሆኑ)፣ የተጭበረበሩ እንደሆኑ የሚታወቁ ማናቸዉንም ሀሰተኛ ፅሁፎች ወይም ሰነዶች ያዘጋጀ ወይም የተጠቀመ እንደሆነ ከአምስት አመት በማይበልጥ እስራት ይቀጣል፡፡ ሆኖም ወንጀሎቹ የአገር

[36] Charles Doyle, False statement and perjury: An overview of federal criminal law, 2018, congressional research service, page, 1 available at http://fas.org/sgp/crs/misc/98-808.pdf

[37] United States Crime and Criminal procedure Code (USC) Title 18, Section 1001, page 275

ዉስጥ ወይም አለም አቀፍ ሽብርተኝነት እና ፆታን መሰረት ያደረጉ ጉዳዮች ጋር የተያያዙ ከሆኑ እስከ ስምንት አመት ሊደርስ የሚችል እስራት ወይም ሁለቱም ሊሆን ይችላል፡፡ ጉዳዩ ፆታዊ ጥቃትን፣ የጾታዊ ጥቃት ፈጻሚዎች ምዝገባ፣ ጾታዊ ብዝበዛን፣ ህገ-ወጥ ለሆነ ለወሲብ አላማ ማጓጓዝ፣ ለወሲብ ማዘዋወር ወንጀሎችን በተመለከተ ከስምንት አመት ባልበለጠ የሚያስቀጡ መሆኑን ይደነግጋል፡፡

በዚህ ድንጋጌ ላይ የተካተቱት ፍሬ ጉዳዮችን ስንመለከት የመጀመሪያው **ማንኛውም አካል** የሚለዉ ሲሆን ይህም የተፈጥሮና የህግ ሠዎችን የሚያካትት ነው፡፡ እንደማህበራት፣ ድርጅቶች፣ ካምፓኒዎች ወ.ዘ.ተ በዚህ ህግ ሊቀጡ ይችላሉ፡፡ ሁለተኛው ፍሬ ጉዳይ **ስልጣኑን** የሚደነግገዉ ይዘት ነው፡፡ በአሜሪካ መንግስት ህግ አዉጪ፣ አስፈፃሚና ተረጓሚ አካላት ስልጣን ስር በሚገኙ ጉዳዮችን ሁሉ እንደሚይዝ ያሳያል፡፡ ይሁንና በህግ አውጭው ሥር ካሉት በተወሠኑት ብቻ ተግባራዊ ሊሆን እንደሚገባ የ1001 (C) ድንጋጌ ያስገነዝበናል፡፡

ሶስተኛው ፍሬ ጉዳይ **የሀሳብ ክፍል** ነው፡፡ በዚሁ መሠረት ድርጊት ፈፃሚው ጉዳዩን አውቆና አቅዶ የፈፀመ መሆን አለበት፡፡ ተከሣሹ ሀሠተኛ ምስክርነቱን በሙሉ እውቀቱና ፍላጐቱ የሠጠው ቃል ወይም መግለጫ ወይም ሰነድ ወይም መስጠት ሲገባው ያልሰጠው ቃል ወይም መግለጫ ወይም ሠነድ በጊዜው ሀሠት እንደሆነ ማወቁን መንግስት የማስረዳት ግዴታ አለበት፡፡

አራተኛው ፍሬ ነገር **ግዙፉዊነት (Materiality)** ነው፡፡ ግዙፋዊነት ሲባል ሀሠተኛ ምስክርነቱ በውሣኔ ሠጭዎቹ ላይ ተፅእኖ የሚፈጥር ተፈጥሯዊ ባህርይ ወይም ችሎት ያለው መሆን ነዉ፡፡[38] ነገር ግን መንግስት (ከሳሽ ዐ/ህግ) በእርግጥም ውሣኔ ሠጭው ተፅዕኖ ላይ የወደቀ መሆኑን ማሳየት አይጠበቅበትም፡፡ ግዙፋዊ ፍሬ ጉዳይ በ1962 በወጣዉ የአሜሪካ የሞዴል ወንጀል ህግ አንቀፅ 241.1 (2) ላይ እንደሚከተለዉ የበለጠ ተብራርቷል፡፡ Materiality, Falsification is material, regardless of the admissibility of the statement under rules of evidence, if it could have affected the course or outcome of the proceeding. It is no defense that the declarant mistakenly believed the falsification to be immaterial. Whether a falsification is

[38] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 35 ገፅ 4 {Prosecution for violation of Section 1001 requires proof of materiality, as does conviction for perjury, and the standard is the same: the statement must have a natural tendency to influence, or be capable of influencing the decisionmaking body to which it is addressed.}

material in a given factual situation is a question of law.[39] **የሚል ትርጉም ተሰጥቶታል፡፡ ይህም ሀሰተኛነቱ ግዙፋዊ ነዉ የሚባለዉ የማስረጃዉ ተቀባይነት የማስረጃ ህግ መርህን ከግምት ዉስጥ ሳያስገባ የክርክሩን ዉጤት ወይም ሂደት የማዛባት አቅም ካለዉ ነዉ፡፡ ምስክሩ ሀሰትነቱ ግዙፋዊ አይደለም ብየ በስህተት ተረድቸዉ ነዉ የሚል መከላከያ ሊያቀርብ አይችልም፡፡ ሀሰትነቱ ግዙፋዊ ይሁንም አይሁንም ይህ ሁኔታ የህግ ጭብጥ ነዉ የሚል ተቀራራቢ ትርጉም ይሰጣል፡፡**

የመጨረሻዉ ፍሬ ነገር ሀሠተኛ ምስክርነት የሚገለፅባቸዉ ክንዉኖች ናቸዉ፡፡ በድንጋጌው ላይ እንደሚታየው ሀሠተኛ ምስክርነት የሚገለፅባቸዉ ሶስት አማራጮች ናቸዉ፡፡ እነዚህም እውነትን በመደበቅ፣[40] ሀሠትን በመናገርና በመፃፍ[41] መልኩ ሊሆኑ ይችላሉ፡፡

ሌላዉ የድንጋጌዉ ክፍል በቁጥር 1001 (b) **የሰፈረዉ ሀሳብ በዳኝነት ሂደት ወይም ክርክር ዉስጥ ባሉ ተከራካሪዎች ወይም ጠበቆቻቸዉ በሚሰጡት ወይም በሚያቀርቡት ቃል፣ ጽሁፍ ወይም ሰነድ ላይ ተግባራዊ አይሆንም[42] የሚለዉ ነዉ፡፡ ከዚህ በተጨማሪ የቁጥር** 1001 (a) **በህግ አዉጭዉ ክፍል ተግባራዊ የሚሆነዉ በተወሰኑ ጉዳዮች ላይ ብቻ እንደሆነ እንደሚከተለዉ ተመልክቷል፡፡** "(c) With respect to any matter within the jurisdiction of the legislative branch subsection (a) shall apply only to

(1) Administrative matters including a claim for payment, a matter related to the procurement of property or services, personnel or employment practices, or support services, or document required by law, rule or regulation to be submitted to the congress or any office or officer within the legislative branch or

(2) Any investigation or review, conducted pursuant to the authority of any committee, subcommittee, commission, or office of the congress, consistent with applicable rules of the House of senate."[43] **እነዚህም (1ኛ) አስተዳደራዊ ጉዳዮች ሆነዉ ከክፍያ ጥያቄ፣ ከመንግስት**

---

[39] American Model Criminal Code, 1962, Washington D.C. American law institute,Article 241.1(2)

[40] እውነትን መደበቅ ሲባል፡- እውነትን ባለመናገር፣ በመሸፈን፣ ግዙፋዊ ነገሮችን በመሸወድ ሊሆን ይችላል፡፡

[41] ሀሠትን በመናገር ሲባል፣ ግዙፋዊ ሀሰት በመናገር፣ ትክክለኛ ያልሆነ ወይም አሣሣች ነገርን በመግለፅ ወይም በማቅረብ ሊገለፅ ይችላል፡፡ እንዲሁም በመፃፍ ሲባል ሀሰተኛ ሰነድን ወይም ምስክርነትን በመፃፍ ወይም በመጠቀም ሊሆን ይችላል፡፡

[42] Subsection (a) does not apply to a party to a judicial proceeding or that party's councel, for statements, representations, writings or documents submitted by such party or counsel to a judge or magistrate in that proceeding"

[43] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 36፣ 1001(c), page 275

ንብረት ወይም አገልግሎት፣ ከሰዉ ሃይል ወይም ስራ ልምምድ፣ ከእርዳታ አገልግሎት፣ በህግ በታዘዘ ሰነድ፣ ለህግ አዉጪዉ ክፍል ወይም ሃላፊ ወይም ለምክር ቤቱ በሚቀርቡ ደንቦችና አሰራሮች ጋር በሚገናኙት (2) ከላይኛዉ ምክር ቤት ጋር በተጣጣመ መልኩ ማንኛዉም የታችኛዉ ምክር ቤት ኮሚቴ፣ ንዑስ ኮሚቴ፣ ኮሚሽን ወይም ሃላፊ በሚያደርገዉ ማንኛዉም ምርመራ ወይም ግምገማ ጋር በተያያዙት ጉዳዮች ብቻ ተፈፃሚ ይሆናል፡፡

ከዚህ የምንረዳዉ ሀሰተኛ ምስክር በዋነኝነት የሚያተኩረዉ የወንጀል ተጠርጣሪዎችና ምስክሮች በሁሉም የመንግስት አካላት (ህግ አዉጪ፣ ተርጓሚና አስፈፃሚ) ላይ በሚፈፀሙት የማሳሳትና ያለመታመን ተግባራት ነዉ፡፡

2.2.2 ፐርዡሪ

በአሜሪካ የፌደራል መንግስት የፐርዡሪ ህግ የሚባሉት በአሜሪካ የተባበሩትት መንግስታት የወንጀልና የወንጀል ሥነ-ሥርዓት ህግ ርዕስ 18 ምዕራፍ 79 በቁጥር 1621፣ 1622 እና 1623 በሶስት አንቀፆች ተዘርዝሯል፡፡[44] ቀዳሚዉ ጠቅላላ ፐርዡሪ የሚባለዉ ቁጥር 1621 ነዉ፡፡ ይህ ድንጋጌ ከ1790 ጀምሮ በማገልገል ላይ ያለ ሲሆን በ1988 ተሻሽሏል፡፡ ድንጋጌዉ Common Law Perjury Statue በመባል ይታወቃል፡፡[45]

ሀ/ ጠቅላላ ፐርዡሪ (ቁጥር 1621)

Whoever (1) having taken an oath before competent tribunal, officer, or person in any case in which a law of United States authorizes an oath to be administered, that he will testify, declare, depose or certify to such oath states or subscribes any material mater which he does not believe to be true: or

2 In any declaration, certificate, verification, or statement under penalty of perjury as permitted under section 1746 of title 28. United States Code, willfully subscribes as true any material matter which he doesn't believe to be true is guilty perjury and shall, except as otherwise expressly provided by law be fined under this tittle or imprisoned not more

[44] ዝኒ ከማሁ፣ Section 1621, 1622, 1623,
[45] በግርጌ ማስታዎሻ ቁጥር 29 ገፅ 248

than five years or both, this section is applicable whether the statement or subscription is made within or without the United States.[46]

ይህ ድንጋጌ በግርድፉ ሲተረጎም፡- "1) ማንም ሰዉ የአሜሪካ አገራት ህግ ቃለ-መሃላ እንዲደረግ በሚፈቅድባቸዉ ጉዳዮች ስልጣን ባለዉ አስተዳደር፣ ሀላፊ ወይም ሰዉ ፊት ምሎ ሲመሰክር፣ ሲያስረዳ ወይም ሲያረጋግጥ በቃለ መሃላዉ መሰረት ካልሆነ ወይም እዉነት እንዳልሆነ እያመነ ማንኛዉንም ግዙፋዊ ጉዳይ ሲያሳዉቅ ወይም

2) የአሜሪካ አገራት ህግ ቁጥር 1746 ርዕስ 28 የፐርዠሪ ቅጣትን ባስቀመጠዉ መሰረት በማናቸዉም መግለጫ፣ የምስክር ወረቀት ወይም ሰነድ፣ ማረጋገጫ ወይም አባባል በራሱ ነፃ ፈቃድ እዉነት ያልሆነ ነገርን እዉነት እንዳልሆነ እያመነ እዉነት አስመስሎ ያቀረበ እንደሆነ በፐርዠሪ ጥፋተኛ ነዉ፡፡ በሌላ ህግ በግልፅ እስካልተመለከተ ድረስ በገንዘብ መቀጮ ወይም እስከ አምስት አመት በሚደርስ እስራት ወይም ሁለቱንም ይቀጣል፡፡ ይህ ድንጋጌ በአሜሪካ ወይም ከአሜሪካ ዉጭ በተሰጠ መግለጫ ወይም አባባል ላይ ተፈፃሚ ይሆናል" ይላል፡፡

ከዚህ ድንጋጌ ላይ ልብ ከምንላቸው ፍሬ ጉዳዬች ውስጥ አንዱ **ማንም ሰው** የሚለው ነው፡፡ እንደ ሀሠተኛ ምስክርነት ድንጋጌ ሁሉ ማንም ሰው የሚለው አገላለፅ የተፈጥሮ እና የህግ ሠዎችን ይይዛል፡፡ የተፈጥሮ ሠው የሚለው ግልፅ ቢሆንም የህግ ሠውነት ያላቸው ድርጅቶች ስንል ግን በሠራተኞቻቸው ወይም በሃላፊዎቻቸው ወይም በወኪሎቻቸው አማካኝነት ለሚፈፀም ጥፋት እና ጥፋቱ ለድርጅቱ ጥቅም ተብሎ የተፈፀመ እስከ ሆነ ድረስ ተጠያቂ ይሆናሉ ለማለት ነው፡፡[47]
2ኛው ነጥብ የሀሳብ ክፍሉ ነዉ፡፡ ይህም ተከሣሹ የሠጠው ምስክርነት ሀሰት መሆኑን ማወቅ ብቻ ሳይሆን ይህንኑ ሀሠተኛ ምስክርነቱን **በፍላጎቱ** የሰጠው መሆኑ ነው፡፡ ይህ ሲባል የሀሳብ ክፍሉ መለኪያ ከመፈለግ በተጨማሪ ማወቅንም ይይዛል ማለት ነዉ፡፡
3ኛው ፍሬ ነገር **የመሃላ ቃል** (oath) መፈፀሙ ነው፡፡ 4ኛዉ ጉዳይ **ምስክርነቱ ሀሠት** መሆን ይኖርበታል፡፡ ሀሠት ነው ለማለት በማያሻሙ ፍሬ ነገሮች ላይ ግልፅ ሀሰት (litrarily false) መሆን ይኖርበታል፡፡

46 United States Crimes and Criminal Procedure Code (USC) Title 18, Chapter 79, Section 1621, page 386
47 በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 35 ገፅ 7

በ5ኛ ደረጃ የሚጠቀሠው ነጥብ በዚህ ድንጋጌ የተካተተው **የሁለት ምስክሮች ደንብ** ነው፡፡ የሁለት ምስክሮች ደንብ (Two Witness Rule) ማለት አንድን ተከሣሽ ከዚህ በላይ ባለው ድንጋጌ ጥፋተኛ ለማድረግ የተከሣሹ ምስክርነት ወይም መልስ ሀሠት መሆኑን ሌሎች ሁለት ምስክሮች ቃለ-መሃላ ፈፅመው በሠጡት ቃል መሰረት የተመሰከረበትን ፍሬ ነገር ተከሳሹ ምስክር በሀሠት ያስረዳ ወይም የመሰከረ ሲሆን ነዉ፡፡ ከዚህ በተጨማሪ አንድ ቃለ-መሃላ ፈፅሞ ከተሰጠ ምስክርነት ቃልና ከደጋፊ ሠነድ ማስረጃ ጋር ሲተያይ የተከሳሹ ምስክር ምስክርነት ሀሠት መሆን ይኖርበታል፡፡ የሁለት ምስክሮች ደንብ መርህ በልዩ ሁኔታም ሁለት ምስክሮች ሳይኖሩ ጥፋተኛ ማድረግ የሚቻልባቸው አጋጣሚዎች[48] አሉ፡፡

6ኛው ፍሬ ጉዳይ አንድን ተከሣሽ ከዚህ በላይ ባለው ድንጋጌ ተጠያቂ ለማድረግ የሀሠት ምስክርነቱ ግዙፋዊ (material)[49] መሆን ይኖርበታል፡፡ በሌላ አገላለፅ የሀሠት ምስክርነቱ ውሣኔ ሠጭውን በተፅዕኖ ስር የሚጥል ባህሪይ ያለው ሲሆን ነው፡፡

ሌላዉ በቁጥር 1621(2) ላይ የተደነገገው ሀሠተኛ ፅሁፍ በፐርዡሪ ውስጥ የሚካተት መሆኑን ያሳያል ነው፡፡ የዚህ ድንጋጌ ፍሬ ነገሮችም ማንም ሠው በማንኛውም መልኩ በሚሠጠው መግለጫ፣ የምስክር ወረቀት (ሠነድ) እና ማረጋገጫ እውነት እንደሆነ አስመስሎ በፈቃድ ከሠጠ እና ይህ ሁኔታም ግዙፋዊ ባህርይ ያለው ከሆነ እውነት እንዳልሆነ እያወቀ ከሠጠ ከአምስት አመት ያልበለጠ እስራት ወይም (እና) የገንዘብ ቅጣት እንደሚያስቀጣ በቁጥር 1746 ላይ ተደንግጓል፡፡[50]

ለ/ በፍርድ ቤቶችና በጁሪዎች ላይ የሚፈፀም ፐርዡሪ (ቁጥር 1623)

ሌላው ድንጋጌ ቁጥር 1623 (Perjury in Judicial Context) የሚባለዉ ነው፡፡ ይህም በዳኝነት አካሎች ማለትም በመደበኛ ፍርድ ቤቶችና በጁሪዎች ላይ የሚፈፀሙ የፐርዡሪ ወንጀሎችን የሚመለከት ነው፡፡

---

[48] Lester B. Orfield, Proof of Perjury and the Two WitnessesRequirement in Federal Criminal Cases Southwestern Law Journal, 1963, page 228 available at scholar.smu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4179smulr ላይ ልዩ ሁኔታዎች የሚባሉት 1ኛ የተከሠሠበት የሀሠት ምስክርነት (መልስ) ጉዳይ ከራሡ ደብዳቤዎች ወይም ሰነዶች ጋር ከተጋጨ (ከተለያየ) (Document Exception) የደጋፊ ሠነድ ማስረጃ ደንብ መርህ ልዩ ሁኔታዎች ደገሞ (1ኛ) የተረጋገጠ ቀረፃ (Authenticated record) በተገኘ ጊዜ (2ኛ) የቀደመው ቃሉ (ምስክርነቱ) ሀሠት መሆኑን ራሡ ባመነ ጊዜ

[49] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 35 ገፅ 9፣ {To be guilty of perjury under section 1621(1), a defendat's false statements must be material. {A fales statement is material in a criminal prospection for perjury (a) if it is material to any proper matter of the Decision maker's inquiry, that is, if it is capable of influencing the tribunal on the issue before it.}

[50] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 45፣ ገፅ 386

ይዘቱ የሚከተለዉ ነዉ፡፡ (A) Whoever under oath or in any, declaration, certificate, verification, or statement under penalty of perjury as permitted under [Section] 1746 of title 28, United States Code, in any proceeding before or ancillary to any court or, grand jury of the United States knowingly makes any false material declaration or makes or uses any other information, including any book, paper, document, record, recording, or other material, knowing the same to contain any false material declaration, shall be fined under this title or imprisoned not more than five years, or both.[51]

የዚህ ድንጋጌ አቻ የአማርኛ ትርጉም በግርድፉ "የአሜሪካ አገራት ህግ ቁጥር 1746 ርዕስ 28 የፐርዡሪ ቅጣትን ባስቀመጠዉ መሰረት ማንም ሰዉ ቃለ-መሃላ ፈፅሞ ወይም በማናቸዉም መግለጫ፣ የምስክር ወረቀት ወይም ሰነድ፣ ማረጋገጫ ወይም አባባል በአሜሪካ ፍርድ ቤቶች እና ከፍተኛ ጁሪዎች ፊት በየትኛዉም የክርክር ደረጃ በሚገኙ ጉዳዮች እያወቀ በማንኛዉም ዓይነት መረጃ ማለትም በመፅሀፍ፣ በወረቀት፣ በሰነድ፣ በቀረፃ ወይም በማንኛዉም መሳሪያ ተጠቅሞ ማንኛዉንም ሀሰተኛ ግዙፋዊ መግለጫ ከሰጠ ወይም ከሰራ ወይም ከተጠቀመ ወይም እዉነት ያልሆነ መግለጫ እንደያዘ እያወቀ ከተጠቀመ በዚህ ህግ መሰረት በመቀጮ ወይም ከአምስት አመት ባልበለጠ እስራት ወይም ሁለቱንም ይቀጣል" የሚል ይሆናል፡፡

በዚህ ህግ መሰረት መንግስት በተከሣሹ ላይ ማስረዳት ያለበት ፍሬ ነገሮች አጠር ባለ መልኩ ሲገለጹ፡-

- 1ኛ ተከሣሹ ወንጀሉን የሰራው እያወቀ መሆኑን፣
- 2ኛ የሰጠዉ ቃል ወይም የተጠቀመው ሰነድ ሀሰት ወይም የሚጣረስ መሆኑን፣
- 3ኛ ግዙፋዊ መግለጫ መሆኑን፣
- 4ኛ ቃለ-መሃላ የፈፀመ መሆኑን፣
- 5ኛ በአሜሪካ ግዛት ባሉ ፍርድ ቤቶች ወይም የጁሪ ሥርዓት መሆኑን ነው፡፡

የመጀመሪያዉ ነጥብ ይህን ድንጋጌ ከቁጥር 1621 የሚለየዉ የሀሳብ ክፍሉ ሆነ ብሎ ሳይሆን እያወቀ የሚል ነዉ፡፡ በመሆኑም ለማስረዳት ዉስብስብ አይሆንም፡፡ ሁለተኛዉ ጉዳይ የሰጠዉ

---

[51] ዝኒ ከማሁ፣ section 1623, **(B)** This section is applicable whether the conduct occurred within or without the United States. **(C)** An indictment or information for violation of this section alleging that, in any proceeding before or ancillary to any proceeding before or ancillary to any count or grand jury of the United States. The defendant under oath has knowingly made two or more declaration which are inconsistent to the degree that one of them is necessarily false, need not spicily which declaration is false if **(1)** each declaration was material to the point in question, and **(2)** each declaration was made with in the period of the statute of limitation for the offers charged under this section

ቃል ወይም የተጠቀመው ሰነድ የሚያረጋግጠዉ ፍሬ ነገር ሀሰት መሆን አለበት ይላል፡፡ ይህም ተከሳሹ የሰጠዉ ቃል የሚያሳስት ሆኖ ነገር ግን ግልፅ እዉነት ቢሆን እንደሀሰት አይቆጠርም፡፡[52] በመሆኑም በዚህ ድንጋጌ መሰረት ጉዳዩ ሀሠት መሆኑን እያወቀ ሲባል ሀሠትነቱ የመነጨው ግራ ከመጋባት፣ ከስህተት ወይም ትውስታን ከማጣት በሆነ ጊዜ ሀሠት አይባልም፤ በመሆኑም የሀሠት መለኪያው ጉዳዩን ሀሠት እንደሆነ ማወቁ ነው ማለት ነዉ፡፡ በቁጥር 1621 ላይ እንደተመለከተዉ በተመሳሳይ ለምስክሩ ወይም ለተጠርጣሪዉ የቀረበለት ጥያቄ አሻሚ በመሆኑ የተነሳ የሀሰት ቃል ወይም መግለጫ ቢሰጥ ጥፋተኛ ለማለት አያስችልም፡፡ በመሆኑም የሀሰት ቃሉ ወይም መግለጫዉ መታየት ያለበት ከምስክሩ ሀሳብ ጋር በማገናዘብ ነዉ፡፡[53] ከዚህ በተጨማሪ በቁጥር 1623 (c) ስር እንደተመለከተዉ አንድ ምስክር በአንድ ፍሬ ነገር ላይ ሁለት የተለያየና የሚጣረስ ማረጋገጫ ወይም ምስክርነት በሰጠ ጊዜ ከሁለቱ አንዱ ሀሠት ነዉ ማለት ነዉ፡፡ ይህንንም ለመለየት ተጨማሪ ማስረጃ ሳያስፈልግ ጥፋተኛ ለማስባል ያስችላል፡፡[54] በሌላ አነጋገር የሁለት ምስክር ደንብ አይጠቀምም፡፡ ይህም ቁጥር 1623 (በፍርድ ቤትና በጁሪ ፊት የሚሰራ ፐርዠሪ ህግ) ከቁጥር 1621 (ጠቅላላ ፐርዠሪ) የሚለየዉ ዋናዉ ቁም ነገር ነዉ፡፡

ሶስተኛዉ ፍሬ ነገር ግዙፋዊ ሀሰት ነዉ፡፡ ተከሣሽን ተጠያቂ ለማድረግ የሀሠት ምስክርነቱ ግዙፋዊ (material) ሊሆን ይገባል፡፡ ይህ ሲባል ዉሳኔ ሰጪዉ አካል (ፍርድ ቤቱ ወይም ጁሪዉ) ይህ ፍሬ ነገር በሀሰት ባይነገራቸዉ ኑሮ ይህን ዉሳኔ አይሰጡም ነበር የሚያስብል መሆን ይኖርበታል፡፡

አራተኛዉ ነጥብ ቃለ-መሃላ የፈፀመ መሆኑ ነዉ፡፡ ፐርዠሪን ከሐሰተኛ ምስክርነት የሚለየዉ ምስክሩ በፍርድ ቤት ወይም በጁሪ ፊት እዉነቱን ለመናገር ወይም ለማቅረብ ቃለ-መሃላ የፈፀመ መሆኑ ነዉ፡፡ በመሆኑም እዉነቱን ለመመስከር ወይም ለማቅረብ ቃለ-መሃላ ፈፅሞ ወይም ማረጋገጫ ሰጥቶ ከፈፀመዉ ቃለ-መሃላ ወይም ከሰጠዉ ማረጋገጫ በተቃራኒ ከመሰከረ ጥፋተኛ ነዉ፡፡ በሁለቱ ቦታ የተሰጡ ምስክርነቶች ወይም መግለጫዎች በሆኑ ጊዜ በሁለቱም

[52] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 35 ገፅ 13፤

[53] ለምሳሌ ያህል (United States V. Strohm, 10th cir, 2011) ጉዳይ ችሎቱ ምስክር ለቀረበለት አሻሚ ጥያቄ የሰጠዉ መልስ ሐሰት እንደሆነ ካላወቀ ወይም ካላመነ በስተቀር በፐርዠሪ ጥፋተኛ ማድረግ አይቻልም በማለት ወስኗል፡፡

[54] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 45፣ ገፅ 386፣ Subsection of 1623 (c) “The defendant under oath has knowingly made two or more declaration which are inconsistent to the degree that one of them is necessarily false, need not specify which declaration is false if **(1)** each declaration was material to the point in question, and **(2)** each declaration was made with in the period of the statute of limitation for the offers charged under this section.”

በታ ቃለ-መሃላ የፈፀመ መሆን ይኖርበታል፡፡ ለምሳሌ በግራንድ ጁሪ ፊት ቃለ-መሃላ (oath) ሳይፈፅም በመደበኛ ፍርድ ቤት ጊዜ ቢፈፅምና ከሁለቱ አንዱ እርስ በእርሡ የሚጣረስ በሆነ ጊዜ በፐርዠሪ ጥፋተኛ ለማስባል በቂ አይሆንም[55]፡፡

ሌላው በቁጥር 1623 እና በቁጥር 1621 መካከል ያለዉ ልዩነት ቃልን በማቃናትና በመለወጥ ረገድ ነዉ፡፡ በቁጥር 1623 ሀሠት መስካሪው እዛው በችሎቱ ፊት ቃሉን ለማረምና እውነቱን ለመመስከር ዕድል የሚሠጥ መሆኑ ነው፡፡ አንድ ፀሃፊ የቁጥር 1621 እና 1623 ዋናው ልዩነት ቃልን የማቃናት ዕድል ላይ ነው[56] ይላል፡፡ በመሆኑም ሀሠቱን ትቶ እውነቱን መናገር በቁጥር 1623 መሠረት ከመከሠስ ያድናል፡፡ በቁጥር 1621 ጊዜ ግን መከሠስ አይቀሬ ነው፡፡ ይህም ከፐርዠሪ ድንጋጌዎች ዋና ዓላማ ጋር ይጣጣማል፡፡ የድንጋጌው ዓላማ ምስክርነት እንደማያስከትል የሞዴል የወንጀል ህጋቸው አንቀፅ 241.1 (4) “Retraction, no reason shall be quality of an offense under this section it he retracted the falsification in the course of proceeding in which it was… made before it become manifest that the ratification was or would be exposed and before the falsification substantially affected the proceeding.[57] ስለዚህ አንድ ሠው የሀሠት ቃሉን ትቶ ወይም አስተካክሎ እውነቱን ከመሠከረ በቁጥር 1623 መሠረት ክሱ ከመቀበል ይታገዳል፡፡ በዚህ ጊዜም የፐርዠሪ ድንጋጌዎች ዋነኛ ዓላማ የሆነው እውነተኛ ምስክርነት ይገኛል ተብሎ ይታሠባል፡፡ ከዚህ አልፎ በክስ ጊዜም ቃሌን አስተካክዬ እውነቱን ስለአሣወኩ ክሱ ሊቋረጥልኝ ይገባል የሚል መከላከያ በተከሣሹ በኩል ሊቀርብ ይችላል፡፡ ተቀባይነትም ይኖረዋል፡፡ ነገር ግን ተከሣሹ ሀሠት መናገሩን ያመነው ወይም ሀሠቱን ትቶ እውነትን የተናገረው በፍርዱ ሂደት ላይ ከፍ ያለ ጉዳት ካላደረሠ እና ሀሠት መሆኑ በሌላ ማስረጃ ባልተደረሠበት ጊዜ ነው፡፡ ሀሠት ተናግሮ እንደነበረ መናዘዝ ያለበት በዚያው ችሎት ወይም የጁሪ ክስ መስማት ሂደት መሆን ይኖርበታል በግልፅ ማመኑን ማሣየት ይኖርበታል፡፡[58]

---

[55] United States V. Jaramillo case at 9 circuit, 1995, (Circuit court - የሚባሉት የፌደራሉ ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤቶች ናቸው፡፡ በኢትዮጵያ አደረጃጀት የፌደራል ከፍተኛ ፍርድ ቤቶች) ደረጃ ያላቸውን እንደሆነ ልብ ይላል፡፡

[56] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 28፣ ገፅ 248፤ The most significant difference between these statutes is that a retraction bores section 1623 prosecution but not section 1671 prosecution.

[57] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 38፣ Article 241.1

[58] United States V. Wiggan, (9th Cir. 2012), in this case the court states that “recantation requires a defendant to renounce and withdraw the prior statement. And the defendant must unequivocally repudiate his prior testimony. It is not enough if the defendant merely attempted to explain his inconsistent Statements, but never really admitted to the facts in question.”

3. ሀሰተኛ ምስክርነት በኢ.ፌ.ዲ.ሪ የወንጀል ህግ

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ (ኢ.ፌ.ዲ.ሪ) የወንጀል ህግ አራተኛ መፅሃፍ አራተኛ ርዕስ ምዕራፍ ሁለት በፍትህ ሥራ ላይ ሊደረግ በሚገባው በእውነተኛነትና በታማኝነት ተግባር ላይ የሚፈፀም ወንጀል (የእንግሊዝኛው ቅጅ Perjury and Cognate[59] Crimes) በማለት ከአንቀፅ 452-458 ያሉትን ድንጋጌዎች አስፍሯል፡፡ ከአንቀፅ 452-455 ያሉት ድንጋጌዎች በአጠቃላይ ሲታዩ በፍትህ ሥራ እውነተኛነት ላይ የሚፈፀም ወንጀል (perjury) የሚባሉት የትኞቹ እንደሆኑ እንዲሁም ሀሰተኛ ምስክርነት ማለት ከፐርዠሪ በምን እንደሚለይ በግልፅ ለማወቅ ያስቸግራል፡፡ ፐርዠሪ በሚለዉ ርዕስ ስር በተከራካሪ ወገን የሚሠጥ ሀሠተኛ ቃል (አንቀፅ 452)፣ በምስክር፣ በልዩ አዋቂ አስተያየት ሰጪ፣ በአስተርጓሚ የሚሠጥ ሀሠተኛ ምስክርነት (አንቀፅ 453) እና ሐሰተኛ ምስክርነት እንዲሰጥ መገፋፋትና ማግባባት (አንቀፅ 455) ተግባራትን እንደሆነ ተቀምጧል፡፡ በሌላ አነጋገር በዚህ ህግ አቀራረጽ ፐርዠሪ ሀሠተኛ ምስክርነትን የሚያካትት ይመስላል፡፡ ይሁንና ፐርዠሪና ሀሠተኛ ምስክርነት የተለያዩ ጽንሰ ሀሳቦች እንደሆኑ ከዚህ በፊት በቀረቡት የሌሎች አገራት የህግ ማዕቀፍ ልብ ይሏል፡፡

በፐርዠሪ ስር የተካተቱት ድንጋጌዎች በዝርዝር ሲታዩ በተካራካሪ ወገን የሚሠጥ ሀሠተኛ ቃል የሚባለዉ ማንኛዉም ተከራካሪ ወገን በፍርድ ቤት ወይም የዳኝነት ነክ ሥልጣን ባለዉ አካል ዘንድ ቀርቦ እዉነት እንዲናገር ታዞ በፍርድ ቤት ወይም የዳኝነት ነክ ሥልጣን ባለዉ አካል በሚወስነዉ ጭብጥ ላይ አግባብነት ያላቸዉን ፍሬ ነገሮች በሚመለከት እያወቀ የሚሰጠዉ ሐሰተኛ ቃል ነዉ፡፡[60] ቅጣቱም የሀሰት ቃል የሰጠዉ ሰዉ የፈለገዉ ዉጤት ሳይገኝ ቢቀርም ከአንድ አመት በማይበልጥ ቀላል እስራት ወይም ሐሰተኛዉን ቃል የሰጠዉ የወንጀል ክስ ሂደት ላይ ሆኖ ኢ-ፍትሐዊ ዉሳኔ ሊያስከትል የሚችል እንደሆነ ከሶስት ዓመት በማይበልጥ ፅኑ እስራት[61] እንደሆነ ተቀምጧል፡፡ ከዚህ ባለፈ ተከራካሪዉ ወገን እዉነቱን ለመናገር ምሎ ወይም ማረጋገጫ ሰጥቶ እንደሆነ በተለይም የተፈለገዉ ዉጤት በከፊል ወይም በሙሉ ተገኝቶ እንደሆነ ቅጣቱ ከአምስት ዓመት የማይበልጥ ፅኑ እስራት ይሆናል[62] በሚል የቅጣት ማክበጃ ሁኔታዎች ተቀምጠዋል፡፡ ነገር ግን ተከራካሪዉ ወገን ጥቅሙን ለማስከበር

---

[59] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 19 **`cognate offences'** are, a lesser offence that is related to the greater offense because it shares several of the elements of the greater offense and is of the same class or category.

[60] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 16 አንቀፅ 452(1)

[61] ዝኒ ከማሁ አንቀፅ 452 (1)

[62] ዝኒ ከማሁ አንቀፅ 452 (2)

ሲል ለሚያቀርበዉ ትክክለኛ ያልሆነ ክርክር የዚህ አንቀፅ ድንጋጌዎች ተፈፃሚ የማይሆኑበት መሆኑ ተደንግጓል[63]፡፡

የዚህ ድንጋጌ የወንጀል ማቋቋሚያ ፍሬ ነገሮች፡-

- የሀሳብ ክፍሉ ማወቅ ነዉ፡፡
- በፍርድ ቤት ወይም የዳኝነት ነክ ሥልጣን እዉነት እንዲናገር መታዘዝ፡፡
- ሐሰተኛ ቃል የተሰጠባቸዉ ጉዳዮች ለሚወሰነዉ ነገር ወይም ለጭብጡ አግባብነት ያላቸዉ ወይም ለዉሳኔ አሰጣጥ ጠቃሚ የሆኑ ፍሬ ነገሮች መሆናቸዉ፡፡
- ሐሰተኛ ቃል የተሰጠዉ በዳኝነት ወይም የዳኝነት ነክነት ባለዉ አካል ፊት መሆን የሚሉት ናቸዉ፡፡

ሌላዉ በዚህ ህግ አንቀፅ 453 ሀሠተኛ ምስክርነት፣ አስተያየት ወይም ትርጉም በሚል ርዕስ የሰፈረዉ ድንጋጌ ነዉ፡፡ ሙሉ ይዘቱ 453(1) ሀሠተኛ ምስክርነት፣ አስተያየት ወይም ትርጉም “የዳኝነት ወይም የዳኝነት ነክነት ያለው ሥርዓት በሚካሄድበት ጊዜ ምስክር ሆኖ የቀረበ ማንም ሠው ማንኛውንም ተከራካሪ ወገን ለመጥቀም ወይም ለመጉዳት አስቦ ሐሠተኛ ምስክርነት ወይም የልዩ አዋቂነት አስተያየት የሠጠ እንደሆነ ወይም እውነቱን የደበቀ እንደሆነ ያቀደው ሀሳቡ ከግቡ ባይደርስለትም እንኳ በቀላል እስራት ወይም ነገሩ ከባድ በሆነ ጊዜ ከአምስት አመት በማይበልጥ ፅኑ እስራት ይቀጣል[64]ይላል፡፡ ንዑስ ቁጥር (2) ምስክሩ እውነቱን ለመናገር ምሎ ወይም ማረጋገጫ ሠጥቶ እንደሆነ በተለይም የተፈለገዉ ዉጤት በከፊል ወይም በሙሉ ተገኝቶ እንደሆነ ቅጣቱ ከአስር ዓመት የማይበልጥ ፅኑ እስራት ነዉ፡፡ ሆኖም በወንጀል ጉዳይ ተከሳሽ በመስካሪዉ ድርጊት ምክንያት የጥፋተኝነት ዉሳኔ ተላልፎበት እንደሆነ ወይም ከአስር ዓመት ፅኑ እስራት በላይ ተፈርዶበት እንደሆነ የተመሰከረበት ሰዉ በስህተት በተወሰነበት ቅጣት ልክ ሐሰተኛ መስካሪዉ ሊወሰንበት ይችላል በሚል ተደንግጓል፡፡ (3) በዳኝነት ወይም የዳኝነት ነክነት ሥልጣን ባለዉ አካል በሚወሰን ጭብጥ አግባብነት ባለዉ ፍሬ ነገር ሀሰተኛ ትርጉም የሚሰጥ ማንኛዉም ተርጓሚ ወይም አስተርጓሚ እንደአግባቡ ከዚህ በላይ በንኡስ ቁጥር (1) እና (2) የተመለከተዉ ቅጣት ይወሰንበታል፡፡ (4) ሀሰተኛ ምስክርነቱ ወይም ልዩ አስተያየቱ፣ በሀሰት መተርጎሙ ወይም ማስተርጎሙ ተደርሶበት ፍርድ ቤት ወይም የዳኝነት

[63] ዝኒ ከማሁ አንቀፅ 452 (3)

[64] ዝኒ ከማሁ አንቀፅ 453(1)

ነክ ስልጣን ያለው አካል በሚሰጠዉ ፍርድ ላይ ተፅዕኖ ሊያደርግ የማይችል እንደሆነ ቅጣቱ ከሁለት ዓመት የማይበልጥ ቀላል እስራት ነዉ፡፡[65]

በመሰረቱ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ የወንጀል ህግ ሃተታ ዘምክንያት ላይ "አንቀፅ 453 የቀድሞውን ህግ አንቀፅ 447 የተካ ነው፡፡ የድንጋጌው ስያሜ ከይዘቱ ጋር የሚጣጣም ስለማይመስል ሀሠተኛ ምስክርነት አስተያየት ወይም ትርጉም በሚል እንዲሻሻል ተደርጓል፡፡ የቁጥር 447(1) መግቢያ ምስክር ሆኖ የቀረበ ሠው የአስተዳደር፣ የፍትሃብሔር፣ የወንጀል ወይም የሽምግልና ወይም የዳኝነት ወይም የዳኝነት ነክነት ያለው ሥርዓት በሚፈፀምበት ጊዜ የሚለው ሃረግ የተንዛዛ በመሆኑ አጠር ባለ ሁኔታ የዳኝነት ወይም የዳኝነት ነክነት ያለው ሥርዓት በሚካሄድበት ጊዜ በሚል በአጠቃላይ ሃረግ እንዲተካ ተደርጐ ተሻሽሏል"[66] በሚል ተመልክቷል፡፡

በምስክር የሚሠጥ ሀሠተኛ ምስክርነትን በተመለከተ ድንጋጌዉ ከሚይዛቸዉ ፍሬ ነገሮች ዉስጥ የመጀመሪያዉ የሀሳብ ክፍሉ ነዉ፡፡ በድንጋጌዉ ላይ የተመለከተዉ የሀሳብ ክፍል ቀጥተኛ ወይም ቀጥተኛ ያልሆነ ሀሳብ የሚለዉ ግልፅ አይደለም፡፡ ምክንያቱም የአማርኛዉ ምንባብ "…ምስክር ሆኖ የቀረበ ማንም ሠው ማንኛውንም ተከራካሪ ወገን ለመጥቀም ወይም ለመጉዳት አስቦ ሀሠተኛ ምስክርነት ወይም የልዩ አዋቂነት አስተያየት የሠጠ እንደሆነ ወይም እውነቱን የደበቀ እንደሆነ ያቀደው አሣቡ ከግቡ ባይደርስለትም…" ይላል፡፡ ይህም ሆነ ብሎ ወይም አቅዶና አስቦ (purposely[67]) ተከራካሪ ወገኖችን ለመጉዳት ወይም ለመጥቀም ያደረገዉ መሆኑን ያሳያል፡፡ ነገር ግን የእንግሊዝኛዉ ቅጂ "…knowingly makes or gives a false statement or expert opinion, or hides the truth whether to the advantage or the prejudice of any party there to, is punishable, even where the result sought…" ይላል፡፡ የእንግሊዝኛዉ የሚመስለዉ እያወቀ (knowingly) ነዉ፡፡ ስለዚህ በዚህ ድንጋጌ ዉስጥ ያለዉ የሀሳብ ክፍል እያወቀ ወይስ ሆነ ብሎ ነዉ የሚለዉ ሊታይ ያስፈልጋል፡፡

በወንጀል ህጉ አንቀፅ 58[68] ላይ እንደተመለከተዉ ዉጤትን ለማግኘት ብሎ ህገ-ወጥና የሚያስቀጣ ድርጊትን እያወቀ በራሱ ፍላጎት ማድረግ አንደኛዉ ቀጥተኛ ሀሳብ (እዉቀት

---

[65] ዝኒ ከማሁ አንቀፅ 453(2፣ 3፣ 4)

[66] የኢትዮጵያ ፌደራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የተሻሻለዉ የወንጀል ህግ ሀተታ ዘምክንያት ገፅ 214 ያልታተመ

[67] ሆነ ብሎ የሚባለዉ የሀሳብ ክፍል እያወቀ ብቻ ሳይሆን የተለየ ፍላጎት ኖሮት ማድረግ ወይም አለማድረግ ነዉ፡፡

[68] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 16 አንቀፅ 58 "ማንም ሰዉ አስቦ ወንጀል አደረገ የሚባለዉ (1) አንድ የተወሰነ ዉጤት ለማግኘት ብሎ ህገ-ወጥና የሚያስቀጣ ድርጊትን እያወቀ በራሱ ፍላጎት ያደረገ እንደሆነ ወይም (2) ድርጊቱ ህገ-ወጥና የሚያስቀጣ ዉጤት ሊያስከትል እንደሚችል እያወቀ የሆነዉ ይሁን ብሎ ዉጤቱን በመቀበል ድርጊቱን ያደረገ እንደሆነ ነዉ፡፡"

ሲደመር ፍላጎት) የሚባለዉ የሀሳብ ክፍል ነዉ። ድርጊቱ ህገ-ወጥና የሚያስቀጣ ዉጤት ሊያስከትል እንደሚችል እያወቀ የሆነዉ ይሁን ብሎ ዉጤቱን በመቀበል ድርጊቱን ማድረግ ሁለተኛዉ ቀጥተኛ ያልሆነ ሀሳብ (እያወቀ) የሚባለዉ የሀሳብ ክፍል ነዉ። የሁለቱ ልዩነታቸዉ ዉጤቱን በመፈለግ ረገድ ነዉ። ዉጤቱን ለማሳካት ተብሎ በእዉቀትና በራስ ፍላጎት የሚፈፀም ወንጀል ሆነ ብሎ ሊባል ይችላል። ነገር ግን ዉጤቱን ሳይፈልግ ወይም ዉጤቱ ሳያስጨንቀዉ በእዉቀት የሚፈፀም ወንጀል ከሆነ እያወቀ ሊባል እንደሚችል መገንዘብ ይቻላል። በዚህ መሰረት በአንቀፅ 453 ላይ የሚታየዉ የሀሳብ ክፍል እዉቀትና ዉጤቱን መፈለግ (ዕቅድ) ናቸዉ። ምክንያቱም ከድንጋጌዉ ላይ …ያቀደዉ አሳቡ ከግብ ባይደርስለትም… የሚለዉ አገላለፅ ድርጊቱን የፈጸመዉ ዉጤቱን በመፈለግ ነዉ። ይህ ከሆነ ደግሞ በፀሃፊዉ እምነት የሀሳብ ክፍሉ እዉቀትና ፍላጎት ነዉ።

በኢ.ፌ.ዲ.ሪ የወንጀል ህግ ልዩ ክፍል ዉስጥ ተገልፀዉ የሚገኙት ሞራላዊ ፍሬ ነገሮች አስቦ ወይም በቸልተኝነት የሚሉ ናቸዉ። ከዚህ ባለፈ ቀጥተኛ እና ቀጥተኛ ያልሆነ አሳብ በሚል የተቀመጠ አላገኘሁም። በዚህ ጊዜ አስቦ ወንጀል ማድረግን ቀጥተኛ እና ቀጥተኛ ያልሆነ ብሎ መከፋፈሉ በተግባር የማይሰራበት ንድፈ-ሃሳባዊ ጉዳይ ነዉ የሚል ነገር ሊነሳ ይችላል። ይሁንና የኢፌዲሪ የወንጀል ህግ አንቀፅ 88/2/ እንደሚነግረን ቅጣት ሊወሰን የሚገባዉ፣ የወንጀል አድራጊዉን ግላዊ የአደገኛነት መጠን፣ ያለፈ የህይዎት ታሪኩን፣ ወንጀል ለማድረግ ያነሳሱትን ምክንያቶችና የአሳቡን ዓላማ፣ የግል ኑሮዉን ሁኔታ፣ የትምህርቱን ደረጃ እንዲሁም የወንጀሉን ከባድነትና የአፈፃፀሙን ሁኔታዎች በማመዛዘን ነዉ ይላል።[69]

በፀሃፊዉ እምነት ክስ ሲመሰረት አስቦ ወይም በቸልተኝነት የሚለዉ የወንጀሉ ማቋቋሚያ ሞራላዊ ፍሬ ነገር ተለይቶ ይቀርባል። ፍርድ ቤቱም አስቦ ወይም በቸልተኝነት የሚለዉ የወንጀሉ ማቋቋሚያ ሞራላዊ ፍሬ ነገር ለይቶ በተገቢዉ ድንጋጌ መሰረት ጥፋተኛ ይላል። ከዚህ በኋላ ቅጣት ሲያሳርፍ ወንጀል ለማድረግ ያነሳሱትን ምክንያቶችና የሀሳቡን ዓላማ በመመርመር ቀጥተኛ የሀሳብ ክፍል ወይም ቀጥተኛ ያልሆነ ሀሳብ መሆኑን ወይም የታወቀ ቸልተኝነት ወይም ያልታወቀ ቸልተኝነት የሚሉት ጉዳዮች ከግምት ዉስጥ ሊገቡ ይገባል። ይህንን ሀሳብ የሚያጠናክረዉ በተሻሻለዉ የወንጀል ቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 2/2006 ዓ.ም አንቀፅ 19(5) የቅጣት ደረጃን ለመወሰን የወንጀሉን አፈፃፀም ሁኔታ፣ የደረሰዉ ጉዳት ዓይነትና መጠን፣ የተገኘዉ ጥቅም መጠን ወንጀሉ ታስቦ የተሰራ መሆን አለመሆኑ፣ ወንጀሉ በቸልተኝነት ሲሰራ የሚያስቀጣ ከሆነ ቸልተኝነቱ የታወቀ ወይም ያልታወቀ ቸልተኝነት መሆኑ

---

[69] ዝኒ ከማሁ፣ አንቀፅ 88(2)

ከግምት ዉስጥ ይገባል[70] በሚል የተገለጸዉ ድንጋጌ ነዉ፡፡ እነዚህ ጉዳዮችን ከግምት ዉስጥ ስናስገባቸዉ ወንጀለኛዉ ወንጀሉን ሲፈፅም ዉጤቱን በመቀበል ነው ወይስ ውጤቱ የሆነዉ ይሁን ብሎ ነዉ የሚለዉ ነጥብ ይታወቃል፡፡ በዚህ ጊዜ አስቦ ወንጀል ማድረግን ቀጥተኛ እና ቀጥተኛ ያልሆነ ብሎ መከፋፈሉ በተግባር ይዉላል ማለት ነዉ፡፡ ከዚህ ድንጋጌ የሀሳብ ክፍል ጋር ሊነሳ የሚገባዉ ነጥብ ከሳሽን ወይም ተከሳሽን የማይጠቅም ወይም የማይጎዳ ሀሰተኛ ምስክርነት ወይም የልዩ አዋቂ አስተያየት ወይም ትርጉም በዚህ ድንጋጌ የማያስቀጣ መሆኑ ነዉ፡፡ በመሆኑም ይህንን የሀሳብ ክፍል የማስረዳት ግዴታ የከሳሽ ነዉ፡፡

ሁለተኛዉ ፍሬ ነገር ማንም ሰዉ የሚለዉ ነዉ፡፡ በንኡስ ቁጥር 1 ላይ እንደተመለከተዉ ***"...ምስክር ሆኖ የቀረበ ማንም ሰዉ ...ሐሰተኛ ምስክር ወይም የልዩ አዋቂነት አስተያየት የሰጠ ወይም እዉነቱን የደበቀ እንደሆነ..."*** የሚለዉ አገላለፅ የተፈጥሮ ሰዉን ብቻ የሚመለከት ነዉ ወይስ የህግ ሰዉነት ያለዉን ሰዉ ይጨምራል የሚለዉ ግልፅ አይደለም፡፡ በሀተታ ዘምክንያቱ ላይም የተባለ ነገር የለም፡፡ በእርግጥ ከተፈጥሮ ሰዎች ዉጭ ያለ አካል የምስክርነት ቃል ወይም የልዩ አዋቂነት አስተያየት ይሰጣል ወይ የሚለው አጠያያቂ ሊሆን ይችላል፡፡ በፀሃፊዉ እምነት ከተፈጥሮ ሰዎች ዉጭ ያሉ አካላት የምስክርነት ቃል ወይም የልዩ አዋቂነት አስተያየት ወይም የትርጉም ስራን በሚመለከት የሀሰት ቃል ወይም አስተያየት ወይም ትርጉም የሚሰጡበት አጋጣሚ ቢኖር በዚህ ህግ ለመጠየቅ ይቻላል፡፡

ሶስተኛዉ ፍሬ ነገር የምስክሩን መማል ወይም ማረጋገጫ መስጠት የሚመለከተዉ ነዉ፡፡ በዚህ ድንጋጌ ንኡስ ቁጥር 2 ላይ እንደሰፈረዉ የምስክሩ መማል ወይም እዉነቱን ለመናገር ማረጋገጫ መስጠት ቅጣት የሚያከብዱ ሁኔታዎች እንጂ ወንጀሉን ለማቋቋም የሚያስፈልጉ ፍሬ ጉዳዮች አይደሉም፡፡

አራተኛዉ ፍሬ ነገር ሀሠተኛ ምስክርነት የተሰጠዉ የት ነዉ የሚለዉ ነዉ፡፡ በንዑስ ቁጥር 1 ላይ የሰፈረዉ ***"የዳኝነት ወይም የዳኝነት ነክነት ያለው ሥርዓት በሚካሄድበት ጊዜ..."*** የሚለዉ አገላለፅ ለትርጉም የተጋለጠ ነዉ፡፡ ይህንንም ጉዳይ አስመልክቶ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ጠቅላይ ፍርድ

[70] የተሻሻለዉ የወንጀል ቅጣት አወሳሰን *መመሪያ* 2006 ዓ.ም፣ ቁጥር 2፣ አዲስ አበባ፣ አንቀፅ 19(5)

ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በሰበር መዝገብ ቁጥር 153228 በቀን 24/01/2011 ዓ.ም የሀሠተኛ ምስክርነት ክርክርና ውሳኔ አስተላልፏል፡፡[71]

ጉዳዩ በወረዳ ፖሊስ ጣቢያ ምስክርነት የሰጡ ሠዎች በወረዳዉ ፍርድ ቤት የዐቃቢ ህግ ምስክር ሆነው ሲቀርቡ በፖሊስ ጣቢያ ከሰጡት ቃል በተለየ መሠከሩ፡፡ በዚህ ጊዜ የዞኑ ዐቃቢ ህግ በፖሊስ ጣቢያ የመሠከሩበትን ሠነድና በወረዳዉ ፍርድ ቤት የመሠከሩበትን መዝገብ ማስረጃ በማድረግ ክስ መሠረተባቸው፡፡ የዞኑ ፍርድ ቤትም የሁለቱ ሠነዶች ቃል መለያየቱን አረጋግጦ በወረዳዉ ፍርድ ቤት ላይ ሀሠተኛ ምስክርነት ሠጥተዋል በማለት ቅጣት አስተላለፈባቸው፡፡ ግለሰቦቹ በክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ አቀረቡ፡፡ ጠቅላይ ፍርድ ቤቱም በፖሊስ ጣቢያ የተሠጠ የምስክርነት ቃልን በፍርድ ቤት ከተሠጠ የምስክርነት ቃል ጋር አነፃፅሮ ሀሠተኛ ምስክርነት ነዉ ለማለት አይቻልም፤ የወንጀል ህግ አንቀፅ 453 የሚሸፍነው ዳኝነትን ወይም ዳኝነት ነክነት ሂደት ላይ የሚሠጥን ምስክርነት ነው፤ ፖሊስ ጣቢያ ደግሞ ዳኝነት ወይም ዳኝነት ነክነት አይደለም በማለት የዞኑን ፍርድ ቤት ውሣኔ ሻረው፡፡ የክልሉ ሰበር ሠሚ ችሎትም የጠቅላይ ፍርድ ቤቱን ውሣኔ አፀና፡፡

በዚህ ጊዜ የክልሉ ፍትህ ቢሮ ለፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሠሚ ችሎት አቤቱታውን እንደሚከተለው አቀረበ፡፡ "የፖሊስ ተቋም የዳኝነት ነክነት ተቋም አይደለም ተብሎ በስር ፍርድ ቤት የተሠጠው ትርጉም መሠረታዊ የህግ ስህተት አለበት ይታረምልኝ" አለ፡፡ የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎቱ አቤቱታውን ያስቀርባል በማለቱ ግለሠቦቹ ቀርበው የስር ፍርድ ቤት ውሣኔ የህግ ስህተት የለበትም ሲሉ ተከራክረዋል፡፡ የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የፖሊስ ተቋም የዳኝነት ወይም የዳኝነት ነክነት ያለው ሥርዓት አይደለም የሚለው አተረጓጎም ስህተተ አለበትን የሚለውን በጭብጥነት ይዞ እንደሚከተለው ውሣኔ ሰጥቷል፡፡ "ዳኝነት እና ዳኝነት ነክነት ለሚሉት ቃላት ትርጉም መፈለግ ግድ ይላል፡፡ የእነዚህ ቃላት ትርጉም በሀገራችን የህግ ኮዶች ወይም መዝገበ ቃላት ላይ በቀጥታ ማግኘት አስቸጋሪ በመሆኑ የBlack's Law Dictionary ትርጉም ማየት ያስፈልጋል፡፡ በዚህ መሠረት Judiciary the branch of government with judicial power quasi-Judicial hold hearings weigh evidence and draw conclusions from them, as basis for their official action, and to exercise discretion of judicial nature የሚል ትርጉም አለው፡፡ Judiciary መደበኛው ፍርድ

[71]የአብክመ ፍትህ ቢሮ ከእነ ፈንቴ ንጉስ፤ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት፤ 2011፤ በሰበር መዝገብ ቁጥር 153228 ዉሳኔ ያልታተመ

ቤትን የሚመለከት ሲሆን የዳኝነት ነክነት ሥራ የሚካሄድበት ደግሞ በዳኝነት መልክ ወይም መሠል ሁኔታ ክርክር የሚሠማበት የቀረበለት ማስረጃ ተመዝኖ ከድምዳሜ የሚደረስበትና የበኩሉን ውሣኔ የሚሠጥበት ተቋም ነው፡፡ በዚህ ረገድ ተጠቃሽ የሆኑት ተቋማት እንደግብር ሠሚ ጉባኤ፣ የአሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ ወሳኝ ቦርድ፣ የግልግል ተቋማትና ሌሎችም መሠል ከፊል የዳኝነት ሥልጣን ያላቸውን የሚመለከት ነው… በመሆኑም በወንጀል ምርመራ ወቅት ምስክሩ የሚሰጠው ቃል ልክ እንደመደበኛው የዳኝነት አካል ወይም የዳኝነት ነክነት ወይም መሠል ተቋም ቃለ መሀላ ፈፅሞ ምስክርነት የሚሰጥበት ባለመሆኑ በወንጀል ህግ አንቀፅ 453 ስር አይሸፈንም በማለት የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሠሚ ችሎትና ሠበር ሠሚ ችሎት የሰጡትን ውሣኔ አፅንቷል፡፡

ይህ ዉሳኔ ሁለት የተለያዩ ሀሳቦችን ሊያስነሳ ይችላል፡፡ ይኸዉም በአንድ በኩል የዳኝነት (ነክነት) ሥርዓት በኢትዮጵያ የወንጀል ፍትህ አስተዳደር የሚጀምረዉ በተከሳሽ ላይ ምርመራ በማካሄድ ነዉ፡፡ በዚህ የምርመራ ሂደት ላይ ምስክር ሆነዉ የሚቀርቡ ሰዎች እዉነቱን መናገር ይጠበቅባቸዋል፡፡ ትክክለኛ ፍትህ ለማረጋገጥ ትክክለኛና እዉነተኛ የፖሊስ ምርመራ እንዲሁም የዐቃቤ ህግ ክስ ወሳኝና የማይታለፍ መስመር ነዉ፡፡ እንደዚህ ከታሰበ ደግሞ በምርመራ ወቅት ሀሰተኛ ምስክርነት የሰጠ ሰዉ በወንጀል ተጠያቂ ሊሆን ግድ ይላል፡፡ ስለሆነም የዳኝነት (ነክነት) ሥርዓት የፖሊስ ምርመራን ይጨምራል ተብሎ መተርጎም ዉጤታም የአተረጓጎም ዘዴ ነዉ፡፡ አለበለዚያ በፖሊስ ምርመራ ወቅት ሀሰተኛ ምስክርነት የሰጡ ሰዎች የሚጠየቁበት ሌላ ድንጋጌ የለም የሚል ነዉ፡፡

በሌላ በኩል ሀሠተኛ ምስክርነት፣ አስተያየት ወይም ትርጉም የተሠጠዉ ወይም እዉነቱ የደበቀዉ የዳኝነት ወይም የዳኝነት ነክነት ያለው ሥርዓት በሚካሄድበት ጊዜ የሚለዉ አገላለፅ የሚያሳየዉ የዳኝነት ሥርዓት የሚካሄድበትን መደበኛ ፍርድ ቤቶች እና የዳኝነት ነክነት ሥርዓት የሚካሔድባቸዉን መሰል ፍርድ ቤቶች ነዉ፡፡ መሰል ፍርድ ቤቶች የሚባሉት ዉሳኔ የሚሰጡ፤ የተሰጠዉ ዉሳኔም ሊፈፀም የሚችል ነዉ፡፡ በፖሊስ ምርመራ የማከናወን ተግባሩ መሰል ፍርድ ቤት አያስብለዉም የሚል ሀሳብ ይነሳል፡፡ የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት አተረጓጎምም በዚህ አስተሳሰብ የተመሰረተ ነዉ፡፡

በፀሃፊዉ እምነት የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት አተረጓጎም ትክክል ነዉ፡፡ ምክንያቱም የወንጀል ህጉ የአንቀፅ 452 እና 453 አቀራረፅ ሲታዩ 452 "ማንኛዉም ተከራካሪ

ወገን በፍርድ ቤት ወይም የዳኝነት ነክ ሥልጣን ባለዉ አካል ዘንድ ቀርቦ እዉነት እንዲናገር ታዞ…" የእንግሊዝኛዉ ቅጂ "Any party to proceedings before a judicial or quasi-judicial tribunal who being required to speak the truth,…" ይላል፡፡ ፍርድ ቤት የሚለዉን ቃል በእንግሊዝኛዉ judicial በሚል ሲጠቀም የዳኝነት ነክ ለሚለዉ ደግሞ quasi-judicial ይላል፡፡ ፍርድ ቤትን judicial በሚል መግለፁ ጉዳዮን ግልፅ ያደርገዋል፡፡ quasi-judicial የሚለውን ደግሞ ፍርድ ቤት መሰል ማለት ይቻላል፡፡ quasi[72] የሚለዉ ቃል ስረ-መሰረቱ የላቲን ቃል ሲሆን ትርጉሙም የሚመሳሰል እንደማለት ነዉ፡፡ ይህ ቃል ከሌሎች ቃላት ጋር በመጣመር ተመሳሳይ ባህርይ ነገር ግን በተወሰነ መልኩ የሚለይ ትርጉም ቃላቶቹ እንዲኖራቸዉ ያደርጋል፡፡[73] በመሆኑም ዳኝነት ነክ ማለት የፖሊስ የወንጀል ምርመራ ስራን ያካትታል ለማለት አያስደፍርም፡፡ የአንቀፅ 453 ድንጋጌ አማርኛ ምንባብ የሚነግረን "የዳኝነት ወይም የዳኝነት ነክነት ያለው ሥርዓት በሚካሄድበት ጊዜ… የሚል ሲሆን እንግሊዝኛዉ "…in judicial or quasi-judicial proceedings…" የሚል ነዉ፡፡ አንቀፅ 452 በግልፅ ፍርድ ቤት ሲል በዚህኛዉ ድንጋጌ ደግሞ ዳኝነት ይላል፡፡ ነገር ግን የእንግሊዝኛዉ ቅጂ ሁለቱንም judicial ይላል፡፡ ስለዚህ ዳኝነት ማለቱ ፍርድ ቤት ማለቱ እንደሆነ ያሳያል፡፡ ዳኝነት ነክነት ማለቱም ከአንቀፅ 452 ጋር በተመሳሳይ መሰል ዳኝነት ማለቱ ነዉ፡፡ በተጨማሪም የወንጀል ህጉ ሀተታ ዘምክንያት እንደሚነግረን አንቀፅ 453 የ1949 ዓ.ም የወንጀል ህግ አንቀፅ 447ን የተካ ነዉ፡፡[74] ይህም በሁለቱ ድንጋጌዎች መካከል የአቀራረብ እንጂ የጎላ የፅንሰ-ሀሳብ ልዩነት አለ ለማለት አያስችልም፡፡ በዚህ መልኩ ከተረዳነዉ በቀድሞዉ ህግ ላይ የአስተዳደር፣ የፍትሃብሔር፣ የወንጀል ወይም የሽምግልና ወይም ዳኝነት ወይም የዳኝነት ነክነት በሚል አመላካች በሆነ ሁኔታ መቀረፁን ስናይ መሰል ፍርድ ቤት የሚባሉት የአስተዳደር ፍርድ ቤት፣ የሽምግልና ዳኝነት ወዘተ እነደሆኑ ያሳያል፡፡ በመሆኑም የሰበሩ አተረጓጎም ያሳምናል፡፡

የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት አተረጓጎም በአንቀፅ 453 ላይ ያለዉ ተፅዕኖ ምንድን ነዉ? የሚል ጥያቄ ሊነሳ ይችላል፡፡ ከዉሳኔዉ ይዘት እንደምንረዳዉ ፖሊስ ጣቢያ ላይ የሐሰተኛ ምስክርነት መስጠት በአንቀፅ 453 መሰረት ክስ ለማቅረብና ለማስቀጣት አያስችልም፡፡ ይሁንና ምስክሩ በመደበኛ ፍርድ ቤት ወይም በሌሎች መሰል ፍርድ ቤቶች ቀርቦ ማንኛውንም

---

[72] Etymologically is comes from Latin, it means as if, or analogous. But in legal sense the term denotes that one subject has certain characterstics in common with another subject, but that intrinsic and material differences exit between them.

[73] Quasi-a combining form meaning "resembling," "having some, but not all of the features of": quasi-definition; quasi-scientific, quasi contract…

[74] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 65 ገፅ 214

ተከራካሪ ወገን ለመጥቀም ወይም ለመጉዳት አስቦ የሰጠዉ ሀሰተኛ ምስክርነት ወይም የደበቀዉ እዉነት ካለ ይህንን በማስረዳት ተጠያቂ ማድረግ ይቻላል፡፡ በሌላ አነጋገር በመደበኛ ፍርድ ቤት ወይም በሌሎች መሰል ፍርድ ቤቶች ምስክሩ በሀሰት የሰጠዉ ቃል ወይም የደበቀዉ እዉነት አለ ብሎ ክስ ለመመስረትና ለማስቀጣት የሚያቀርበዉ ማስረጃ ፖሊስ ጣቢያ ላይ የሰጠዉ የምስክሩ ቃል ብቻ መሆን የለበትም፡፡ ይልቁንም ሌሎች የሰዉና የሰነድ ማስረጃዎችን ማቅረብ ይጠበቅበታል ማለት ነዉ፡፡ የክሱ መነሻ ፍርድ ቤት ላይ የተሰጠዉ ቃል ሀሰት ነዉ ወይም በፍርድ ቤት ላይ በተሰጠዉ ቃል የተደበቀ እዉነት አለ የሚል መሆን አለበት፡፡ ሲጠቃለል የሰበሩ ዉሳኔ አንቀፅ 453ን የሻረ ሳይሆን የማስረጃ አቀራረቡን ሌላ መልክ ያስያዘ ነዉ፡፡ በፖሊስ ላይ የተሰጠዉ የምስክሩ ቃል ግን እንደ ተጨማሪ ማስረጃ ሆኖ መቅረብን የሚከለክል ህግ እንደሌለ ልብ ይሏል፡፡

በኢ.ፌ.ዲ.ሪ የወንጀል ህግ ሀተታ ዘምክንያት ላይ አንቀፅ 453 በቀደሞው የወንጀለኛ መቅጫ ህግ አንቀፅ 447 የተተካ መሆኑ ቢገለፅም ጠቃሚ የነበሩ የቀድሞው ድንጋጌ ይዘቶች በትክክል በአዲሱ የወንጀል ህግ ላይ አልተካተቱም፡፡ በተለይም በቀድሞው ህግ ላይ ***"... ለክርክሩ ግልፅ በሆኑ ምክንያቶች ላይ ሆነ ብሎ ሀሠተኛ ምስክርነት ቃል የሠጠ እንደሆነ..."*** የሚለው አገላለፅ በአዲሱ ህግ ላይ የለም፡፡ ይህም ለአሻሚ ጥያቄ በተሰጠ ምላሽ ላይ ምስክርን ወይም ተጠርጣሪን በፐርዠሪ ወይም በሀሰተኛ ምስክርነት ጥፋተኛ ማስባል አይቻልም ከሚለዉ ጠቅላላ አስተሳሰብ ጋር አብሮ አይሄድም፡፡ አንድ ፀሃፊ The literal falsity rule is the principle that ambiguous questions cannot produce perjuries answers. That is, when there is more than one way of understanding the meaning of a question, and the witness has answered truthfully as to his understanding, he cannot be held liable for perjury[75] በሚል አስቀምጧል፡፡ ይህም ወደ አማርኛ ስንመልሠው የቃል በቃል ሀሰት መርህ ማለት አሻሚ ጥያቄዎች በቀረቡ ጊዜ የሚሠጡ ምላሾች የፐርዠሪ ወይም የሀሰተኛ ምስክርነት ማቋቋሚያ ፍሬ ነገር አያሟሉም፡፡[76]

---

[75] በግርጌ ማስታወሻ ቁጥር 3 ገፅ 180

[76] ዝኒ ከማሁ ገፅ 205፤ {ለምሳሌ የቀድሞዉ የአሜሪካ ፕሬዝዳንት ክሊንተን ከወ/ሪት ሞኒካ ለዎንስኪ ጋር በነበራቸዉ የፆታዊ ጥቃት (ትንኮሳ) ጉዳይ ከሳሽ ለፕሬዝዳንት ክሊንተን ከሞኒካ ለዎንስኪ ጋር ፆታዊ ግንኙነት ኖሮዎት አያዉቅምን ሲል ጠይቋቸዉ እርሳቸዉም ከሞኒካ ለዎንስኪ ጋር ፆታዊ ግንኙነት በፍፁም ኖሮኝ አያውቅም አሉ፡፡ ይህ መልሳቸዉ አሳሳች ነበር፡፡ ምክንያቱም ፆታዊ ግንኙነት የሚለዉ ትርጉም እርሳቸዉ የታሙበትን ጉዳይ አያካትትም ነበር፡፡ ነገሩን ግልፅ ለማድረግ የጽሁፉን ሙሉ ሀሳብ እንዳለ በሚከተለዉ መልኩ አስቀምጨዋለሁ፡፡ ምናልባት ቃላቶቹ ፀያፍ ከሆነ ይቅርታ እጠይቃለሁ፡፡ During the deposition, Clinton was asked "Have you ever had sexual relations with Monica Lewinsky, as that term is defined in Deposition Exhibit 1?" The judge ordered that Clinton be given an opportunity to review the agreed definition. Afterwards, based on the definition created by the Independent Counsel's Office, Clinton answered, "I have never had sexual relations with Monica Lewinsky." Clinton later

የቀረቡትን ጥያቄዎች ከአንድ በላይ መልዕክት (ግንዛቤ) የሚሰጡ በሆኑ ጊዜ ምስክሩ እሡ በገባው ልክ እውነት ነው ያለውን ከመለሠ ፐርዡሪ ወይም የሀሰተኛ ምስክርነት አይሆንም እንደማለት ነው፡፡ በመሆኑም የጠያቂው ግዴታ ግልፅ ጥያቄ ማቅረብ እንደሆነ የቀድሞው የወንጀለኛ መቅጫ ህግ ቢያስቀምጥም አንቀፅ 453 ይህንን ፍሬ ጉዳይ አለማካተቱ ተገቢ አይደለም፡፡ ሌላዉ የወንጀለኛ መቅጫ ህግ የሀሳብ ክፍሉ በግልፅ ሆነ ብሎ በሚል አስቀምጧል፡፡ አንቀፅ 453 ከላይ እንደተመለከትነዉ ግልፅነት ይጎለዋል፡፡ የወንጀለኛ መቅጫ ህጉ የዳኝነት ወይም የዳኝነት ነክነት እነማን ናቸዉ የሚለዉንም የአስተዳደር፣ የፍትሃብሔር፣ የወንጀል የሽምግልና ዳኝነት የዳኝነት ወይም የዳኝነት ነክነት በማለት ዘርዝሯል፡፡ ይህም ከተዘረዘሩት የዳኝነት ወይም የዳኝነት ነክነት ማለቱ የአስተዳደር፣ የፍትሃብሔር፣ የወንጀል የሽምግልና ዳኝነት ሲሆኑ ሌሎች ግን የዳኝነት ነክነት እንዲሆኑ ያሳያል፡፡

---

stated, "I thought the definition included any activity by [me], where [I] was the actor and came in contact with those parts of the bodies" which had been explicitly listed (and "with an intent to gratify or arouse the sexual desire of any person"). In other words, Clinton denied that *he* had ever contacted *Lewinsky's* "genitalia, anus, groin, breast, inner thigh, or buttocks", and effectively claimed that the agreed-upon definition of "sexual relations" included *giving* oral sex but excluded *receiving* oral sex. ለዚህ ውዝግብ መነሻዉ *ፆታዊ ግንኙነት* የሚለዉ ትርጉም ነዉ፡፡ *ፆታዊ ግንኙነት ትርጉም* "A person engages in "sexual relations" when the person knowingly engages or causes- (1) Contact with the genitalia, anus, groin, breast, inner thigh, or buttocks of any person with anintent to arouse or gratify the sexual desire of any person". የሚል ነዉ፡፡ በመሆኑም በሀሰተኛ ምስክርነት ክስ ጊዜ የሚቀርቡ ጥያቄዎች አሻሚ መሆን የለባቸዉም፡፡

ማጠቃለያና ምክረ-ሃሳብ

ሀሰተኛ ምስክርነት በእንግሊዝ የህግ ማዕቀፍ ዉስጥ ማንኛውም ሠው ከዳኝነት ሥርዓት ዉጭ ለማንኛውም ዓላማ ሲባል ቃለ-መሃላ ፈፅሞ ወይም ያለ ቃለ-መሃላ ምስክርነት እንዲሠጥ በህግ ሲጠየቅ ወይም ሲታዘዝ ለሚፈለገዉ ዓላማ ጠቃሚና ተፅዕኖ በሚፈጥሩ ጉዳዮች ላይ ሀሠት እንደሆነ እያወቀ ወይም እውነት እንዳልሆነ እያመነ የሚሠጠው ቃል ነዉ፡፡ በአሜሪካ ህግ ሀሰተኛ ምስክርነት ማንም ሰዉ በሁሉም መንግስት አካላት ስልጣን ስር በሆኑ ጉዳዮች እያወቀና በፈቃዱ ግዙፋዊ ነገሮች በማታለል፣ በማስመሰል ወይም በማናቸዉም መሳሪያ የዋሸ፣ የሸሸገ፣ የደበቀ ወይም ማንኛዉም ግዙፋዊ ነገሮችን በሀሰት፣ በፈጠራ፣ በማጭበርበር የሰራ ወይም ዉክልናዎችን ያዘጋጀ ወይም ግዙፋዊ ነገሮች ሐሰት፣ ፈጠራዊ፣ የተጭበረበሩ እንደሆኑ የሚታወቁ ማናቸዉንም ሀሰተኛ ፅሁፎች ወይም ሰነዶች ያዘጋጀ ወይም የተጠቀመ እንደሆነ ተደንግጓል፡፡

ፐርዠሪ በአገረ እንግሊዝ ህግ ማንኛውም ሠው የዳኝነት ሥነ-ሥርዓት በሚካሔድበት ጊዜ በህግ መሠረት መሃላ ፈፅሞ ምስክር ወይም አስተርጓሚ ሆኖ ሲቀርብ ለክርክሩ አወሣሠን ጠቃሚ በሆነ ጉዳይ ላይ ሀሠት እንደሆነ እያወቀ ወይም እውነት እንዳልሆነ እያመነ በፈቃዱ የሠጠው የሀሰት ምስክርነት ነዉ፡፡ በአሜሪካ ህግ ፐርዠሪ ጠቅላላና በፍርድ ቤቶች የሚፈጸም ተብሎ ይለያያል፡፡ ጠቅላላ ፐርዠሪ የሚባለዉ ማንም ሰዉ የአሜሪካ አገራት ህግ ቃለ-መሃላ እንዲደረግ በሚፈቅድባቸዉ ጉዳዮች ስልጣን ባለዉ አስተዳደር፣ ሀላፊ ወይም ሰዉ ፊት ምሎ ሲመሰክር፣ ሲያስረዳ ወይም ሲያረጋግጥ በቃለ-መሃላዉ መሰረት ካልሆነ ወይም እዉነት እንዳልሆነ እያመነ ማንኛዉንም ግዙፋዊ ጉዳይ ሲያሳዉቅ ነዉ፡፡ በፍርድ ቤቶች የሚፈፀመዉ ፐርዠሪ ደግሞ ማንም ሰዉ ቃለ-መሃላ ፈፅሞ ወይም በማናቸዉም መግለጫ፣ የምስክር ወረቀት ወይም ሰነድ፣ ማረጋገጫ ወይም አባባል በአሜሪካ ፍርድ ቤቶች ወይም ከፍተኛ ጁሪዎች ፊት በየትኛዉም የክርክር ደረጃ በሚገኙ ጉዳዮች እያወቀ በማንኛዉም ዓይነት መረጃ ማለትም በመፅሀፍ፣ በወረቀት፣ በሰነድ፣ በቀረፃ ወይም በማንኛዉም መሳሪያ ተጠቅሞ ማንኛዉንም ሀሰተኛ ግዙፋዊ መግለጫ ከሰጠ ወይም ከሰራ ወይም ከተጠቀመ ወይም እዉነት ያልሆነ መግለጫ እንደያዘ እያወቀ ከተጠቀመ ነዉ፡፡

ከእነዚህ አገራት ህግ የምንረዳዉ ሀሰተኛ ምስክርነት ከዳኝነት አካል ዉጭ በህግ ማስረጃ ለመቀበል ወይም ለማጣራት ስልጣን በተሰጣቸዉ ኃላፊዎች ወይም መስሪያ ቤቶች የሚሰጥን

የሀሰት ቃል ወይም ሰነድ የሚመለከት ነዉ፡፡ በአንፃሩ በዳኝነት አካል ፊት የሚሰጥ የሀሰት ቃል ወይም ሰነድ ፐርዠሪ እንደሆነ ነዉ፡፡ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ. የወንጀል ህግ አቀራረፅ ደግሞ ሀሰተኛ ምስክርነት ወይም ቃል ወይም የልዩ አዋቂ አስተያየት ወይም ትርጉም በዳኝነት ወይም በዳኝነት ነክነት አካል ፊት የተሰጠ የሀሰት ቃል ወይም የተደበቀ እዉነት ነዉ ከዚህ አንፃር ፐርዠሪ ይመስላል፡፡ በሌላ በኩል ቃለ-መሃላ መፈፀም በኢ.ፌ.ዲ.ሪ. የወንጀል ህግ የወንጀል ማቋቋሚያ ፍሬ ነገር ባለመሆኑ ሀሰተኛ ምስክርነት ይመስላል፡፡ ሲጠቃለል በዚህ ህግ ላይ የሰፈሩት ድንጋጌዎች የግድ እንደ ሌሎች አገራት መሆን አለባቸዉ ባይባልም በፅንሰ ሃሳብ ደረጃ ሀሰተኛ ምስክርነትን እና ፐርዠሪን የቀላቀሉ ናቸዉ፡፡ በመሆኑም የሚከተሉትን ምክረ ሃሳቦች አቀርባለሁ፡፡

- ከዳኝነት ወይም ከዳኝነት ነክነት አካላት ዉጭ በሌሎች በህግ ማስረጃ እንዲቀበሉና እንዲመረምሩ ስልጣን በተሰጣቸዉ መስሪያ ቤቶች ወይም ኃላፊዎች ፊት እያወቁ ሀሰተኛ ምስክርነትን ወይም ሰነድን የሚሰጡ ወይም እዉነቱን የሚደብቁ ሰዎች ሊቀጡበት በሚያስችል መልኩ የወንጀል ህጉ ቢሻሻል፡፡
- የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በኢ.ፌ.ዲ.ሪ. የወንጀል ህግ አንቀጽ 453 ላይ የሰጠዉ ዉሳኔ ድንጋጌዉን የሻረ ሳይሆን የማስረጃ አቀራረብ ልምዱ ትክክል እንዳልሆነ የሚያሳይ ነው፡፡ በመሆኑም የጋራ ግንዛቤ የሚያስጨብጥ ስልጠና ለዳኞች፣ ለዐቃቢ ህጎችና ለመርማሪ ፖሊሶች የአብክመ የፍትህ ባለሙያዎች ማሰልጠኛ እና የህግ ምርምር ኢንስቲትዩት ቢሰጥ፡፡
- በፖሊስ ወንጀል ምርመራ ጊዜ ሀሰተኛ ቃል ወይም ሀሰተኛ ማስረጃ የሚያቀርብ ሰዉ የሚቀጣበት ህግ ሊኖር ይገባል የሚለዉ አስተያየት እንደተጠበቀ ሆኖ በአሁኑ ተጨባጭ ሁኔታ ሁሉም ፖሊስ የወንጀል ምርመራ አሰራር ህጉን የተከተለ ነዉ ለማለት ያስቸግራል፡፡ በተለይም ፖሊስ ያልመሰከርኩትን ፃፈብኝ፤ እንደዚህ ብለህ መስክር ብሎ አስፈራራኝ ወዘተ የመሳሰሉ እሮሮዎች በመርማሪ ፖሊሶች ላይ እንደሚነሱ ከስራ ልምዴ አዉቃለሁ፡፡ በመሆኑም አቅም በፈቀደ ልክ በወንጀል ምርመራ ቦታዎች ዉስጥ መቅረፀ ምስልና ድምፅ መሳሪያ ያስፈልጋል፡፡ ሌሎች አገሮች No video, No Testimony የሚል መርህ አላቸዉ፡፡ ለጉዳዩ ትኩረት ከተሰጠዉ ይህንን አሰራር በቴክኖሎጅ ተግባራዊ ማድረግ ከባድ አይመስለኝም፡፡ ስለዚህ የፖሊስ ወንጀል ምርመራ በመቅረፀ ምስልና ድምፅ መሳሪያ አማካኝነት ቢተገበር፡፡